

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Komparace způsobů zdanění podnikající fyzické osoby
Comparison of Methods of Taxation of Self-employed Individual

Student:	Nikola Böhmová
Vedoucí bakalářské práce:	Ing. Regína Střílková

Ostrava 2016

Zadání bakalářské práce

Student: **Nikola Böhmová**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Téma: Komparace způsobů zdanění podnikající fyzické osoby
Comparison of Methods of Taxation of Self-employed Individual
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretické vymezení daně z příjmů fyzických osob
 3. Charakteristika uplatňování jednotlivých způsobů zdanění fyzických osob
 4. Praktická aplikace uplatnění jednotlivých způsobů zdanění podnikající fyzické osoby
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DUŠEK, Jiří a Jaroslav SEDLÁČEK. *Daňová evidence podnikatelů 2015*. 12. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 136 s. ISBN 978-80-247-5117-7.
HAKALOVÁ, Jana a Yveta PŠENKOVÁ. *Daňová evidence*. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2008. 104 s. ISBN 978-80-248-1798-9.
KOLEKTIV AUTORŮ. *Daň z příjmů 2015*. 12. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 600 s. ISBN 978-80-7478-737-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Regína Strůlková**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 06.05.2016

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Přílohy dané mi k dispozici jsem samostatně vyplnila.“

V Ostravě dne 6. 5. 2016

.....*Nikola Böhmová*.....

Nikola Böhmová

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Teoretické vymezení daně z příjmů fyzických osob.....	7
2.1	Poplatník.....	7
2.2	Podnikající fyzická osoba.....	7
2.3	Základní právní předpisy	9
2.4	Zdaňovací období	10
2.5	Předmět daně a osvobození	10
2.6	Základ daně.....	12
2.7	Odčitatelné položky	14
2.8	Daňové slevy a daňové zvýhodnění	14
2.8.1	Daňové slevy.....	14
2.8.2	Daňové zvýhodnění	16
2.9	Sazba daně a solidární zvýšení daně.....	16
2.10	Výpočet základu daně	17
2.11	Zálohy	17
2.12	Registrace k dani a daňové přiznání	18
2.13	Daňová kontrola.....	19
3	Charakteristika uplatňování jednotlivých způsobů zdanění fyzických osob	20
3.1	Daňová evidence a její základní principy.....	22
3.1.1	Oceňování v daňové evidenci	22
3.1.2	Evidence příjmů a výdajů	23
3.1.3	Evidence majetku a závazků.....	25
3.1.4	Evidence daně z přidané hodnoty	26
3.1.5	Přechod z daňové evidence na účetnictví	28
3.1.6	Výhody a nevýhody daňové evidence	29
3.2	Výdaje stanovené procentem z příjmů	29

3.2.1	Přechod ze skutečných výdajů na výdaje uplatňované procentem z příjmů a naopak	30
3.2.2	Vývoj paušálních výdajů	31
3.2.3	Výhody a nevýhody uplatňování výdajů procentem z příjmů	31
3.3	Účetnictví individuálního podnikatele	32
3.3.1	Účetní jednotky	32
3.3.2	Účetní období	33
3.3.3	Účetní závěrka a její ověřování auditorem	34
3.3.4	Výroční zpráva	36
3.3.5	Zvláštnosti u účtování individuálního podnikatele	36
3.4	Daň stanovená paušální částkou	37
3.4.1	Podání žádosti	38
3.4.2	Stanovení daně, splatnost a daňové přiznání	38
3.4.3	Výhody a nevýhody paušální daně	39
4	Praktická aplikace uplatnění jednotlivých způsobů zdanění podnikající fyzické osoby	40
4.1	Představení a zdanění prvního poplatníka	40
4.2	Představení a zdanění druhého poplatníka	42
4.3	Představení a zdanění posledního poplatníka	43
4.4	Závěrečné shrnutí	46
5	Závěr	48
	Seznam použité literatury	49
	Seznam zkratk	51
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Zákony v České republice stanovují povinnost platit daň. Lidé platí daň nejen ze svých příjmů a majetku, ale také ze spotřeby a z tohoto důvodu vnímají změny v oblasti daní a dopady těchto změn velmi citlivě. Tyto dopady mohou mít také například vliv na volbu občanů začít podnikat.

Podnikání fyzických osob je stále častější formou podnikání v České republice. Poplatník, který má příjmy z podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti, má totiž mnohem více možností jak optimalizovat svůj základ daně a daň, na rozdíl od poplatníka, který má příjmy pouze ze závislé činnosti. Za poplatníka, který má příjmy ze závislé činnosti odvody vypočítá a následně odvede zaměstnavatel, kdežto při samostatném podnikání musí tyto úkony poplatník zajistit sám.

Tato bakalářská práce je rozdělena do několika částí, které zahrnují jak teoretickou oblast, tak také část praktickou. Druhá kapitola bude zaměřena na daň z příjmů fyzických osob. V této kapitole budou vysvětleny základní pojmy týkající se daně z příjmů fyzických osob jako poplatník, zdaňovací období, právní předpisy, předmět daně a sazby, slevy na dani, nezdanitelné části základu daně a další pojmy, které je potřeba znát pro správné porozumění problematiky daně z příjmů fyzických osob. Značná část této kapitoly bude věnována postupu výpočtu základu daně a daně z příjmů fyzických osob.

Předmětem třetí kapitoly bude charakteristika uplatnění daňové evidence, výdajů stanovených procentem z příjmů, účetnictví i daně stanovené paušální částkou. Každý způsob lze uplatnit za určitých podmínek, které budou uvedeny a také budou jednotlivé způsoby mezi sebou srovnány, popsány výhody a nevýhody jednotlivých způsobů.

Čtvrtá část této bakalářské práce bude zaměřena na praktickou aplikaci jednotlivých způsobů zdanění. V této kapitole budou představeni různí poplatníci, na kterých budou provedeny výpočty. Poplatníci se budou od sebe lišit jak druhem příjmů, možnostmi uplatnění slev a také tím, zda žije poplatník v domácnosti sám nebo je-li členů domácnosti více. U každého poplatníka budou uplatněny různé varianty zdanění, které budou následně porovnány, nakonec bude vybrána optimální varianta.

Cílem této bakalářské práce je objasnit problematiku stanovení základu daně (dále také „ZD“) k dani z příjmů fyzických osob (dále také „DPFO“) a posoudit, který způsob zdanění je pro podnikající fyzickou osobu nejvýhodnější z hlediska stanovení základu daně a daně. Pozornost je věnována tomu jak nezaplatit ze svých příjmů státu více, než je opravdu

nutné. Snahou každého ekonomického subjektu je totiž minimalizovat svou daňovou povinnost.

Pro dosažení stanoveného cíle bylo v této práci využito metod deskripce a komparace. Základem metody deskripce je skutečnost, že metoda vychází z pozorování a klade důraz na pojmy, které by měly být úplné, objektivní a zároveň pocházet z věrohodných zdrojů. Metoda komparace je základní metodou hodnocení. Tuto metodu lze využít jak při získávání poznatků, tak při jejich zpracování.

2 Teoretické vymezení daně z příjmů fyzických osob

Daň, jak již bylo zmíněno v úvodu, je určitou platební povinností, která vyplývá ze zákona. Prostřednictvím daní jsou získávány finanční prostředky, které plynou do veřejného rozpočtu. Daně z příjmů se vztahují na všechny ekonomicky aktivní obyvatele. Právě z tohoto důvodu se dají označit za nástroj fiskální politiky. Daně příjmové patří mezi přímé daně a podle osob poplatníka se dělí na daně z příjmů právnických a fyzických osob. Daň z příjmů fyzických osob, které bude věnována tato bakalářská práce, je nazývána osobní důchodovou daní.

2.1 Poplatník

Jak tvrdí Kolektiv autorů (2015) poplatníky DPFO jsou pouze fyzické osoby. Poplatníci se rozdělují na dvě skupiny: daňové rezidenty a daňové nerezidenty.

Daňovými rezidenty ČR jsou fyzické osoby, které mají na území ČR bydliště či se zde obvykle zdržují. Mají neomezenou daňovou povinnost, která se vztahuje na celosvětové příjmy. Pojem **obvykle se zdržující na území ČR** znamená, že poplatníci zde pobývají alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce buď souvisle, nebo v několika obdobích. Do doby 183 dnů se započítává každý započatý den pobytu.

Poplatníci, kteří nemají bydliště na území ČR ani se zde trvale nezdržují, nebo to o nich stanoví mezinárodní smlouva, jsou **daňovými nerezidenty**. Tito poplatníci mají omezenou daňovou povinnost plynoucí z příjmů ze zdrojů na území ČR. Daňoví nerezidenti jsou také poplatníci, kteří se na území ČR zdržují za účelem léčby nebo studia. Nastává jim tedy daňová povinnost pouze z příjmů plynoucích na území ČR.

2.2 Podnikající fyzická osoba

Formu podnikající fyzické osoby preferují nejen začínající podnikatelé. Podnikatelem je dle § 420 odst. 1 občanského zákoníku ten, kdo samostatně vykonává výdělečnou činnost na vlastní účet a odpovědnost živnostenským nebo obdobným způsobem a chce tak činit soustavně za účelem dosažení zisku.

Fyzické osoby mohou podnikat na základě živnostenského oprávnění nebo podle zvláštních předpisů. Podnikatel může provozovat živnost po splnění podmínek stanovených zákonem o živnostenském podnikání. Tyto podmínky se dělí na všeobecné a zvláštní. Mezi všeobecné podmínky provozování živnosti patří plná svéprávnost a bezúhonnost. Zvláštními podmínkami jsou odborná nebo jiná způsobilost. Fyzické osoby můžou podnikat na základě živnostenského listu nebo koncesní listiny. Záleží na tom, jakou živnost provozují, zda ohlašovací nebo koncesovanou.

Jak uvádí Kolektiv autorů (2015) **ohlašovací živnost** může být provozována po splnění stanovených podmínek na základě ohlášení. Dělí se na řemeslné, vázané či volné živnosti. K získání řemeslné živnosti se musí splnit odborná způsobilost. V tomto případě se odbornou způsobilostí rozumí:

- odborné vzdělání v daném oboru bez praxe,
- nebo odborné vzdělání v příbuzném oboru a rok praxe v oboru,
- doklady potvrzující rekvalifikaci v případě, že je osoba po určitou dobu osobou samostatně výdělečně činnou (dále jen „OSVČ“) nebo zaměstnanec ve vedoucí pozici,
- či má alespoň 6 let praxe v oboru.

Řemeslné živnosti jsou uváděny v příloze č. 1 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání ve znění pozdějších předpisů (dále také „živnostenský zákon“), jsou to např. řeznictví, pekařství, slévárenství, hodinářství, pokrývačství, kadeřnictví atd.

Pod volné živnosti patří ty živnosti, u kterých není zapotřebí odborná způsobilost. Patří zde výrobní činnosti, obchodní činnosti a služby. Volné živnosti jsou uvedeny v příloze č. 4 živnostenského zákona a patří zde např. chov zvířat a jejich výcvik, zpracování dřeva, opravy čalounických výrobků, ubytovací služby atd.

Pro získání vázané živnosti je nutné splnění odborné způsobilosti. Může to být např. ukončené odborné vzdělání, rekvalifikace, nebo pokud je požadováno, tak i určitá délka praxe. Veškeré podmínky jsou uvedeny v příloze č. 2 živnostenského zákona. Vázanou živností je mimo jiné oční optika či projektová činnost ve výstavbě.

Koncesované živnosti jsou uvedeny v příloze č. 3 živnostenského zákona. U těchto živností se také musí prokázat splnění všeobecných podmínek i odborné způsobilosti. Tyto živnosti mohou být provozovány na základě koncese. Spadá zde např. vývoj, výroba, opravy, úpravy, přeprava, nákup, prodej, půjčování, uschovávání, znehodnocování a ničení zbraní a střeliva.

Podnikat může začít fyzická osoba až od okamžiku zapsání do živnostenského rejstříku. Kromě toho mohou fyzické osoby podnikat i na základě zvláštních předpisů bez živnostenského oprávnění takže nejsou zapsáni v živnostenském rejstříku. Toto oprávnění se většinou váže k členství v nějaké komoře. Jedná se o zemědělskou výrobu, činnost autorů, nezávislá podnikání (zpěvák, herec, atd.), daňové poradce, soudní exekutory, znalce, tlumočníky atd. Podnikatel může soustavně vykonávat více živností. V tomto případě platí podmínka, že pro každou živnost musí mít zvlášť živnostenské oprávnění.

Tak jako mnoho jiných činností i podnikání přináší jisté výhody i nevýhody pro podnikatele. Podnikatel si může sám zvolit, zda povede evidenci pro fyzické osoby nebo účetnictví (pokud se na něj nevztahuje povinnost vést účetnictví). Také u vykazování výdajů má podnikatel více možností – může uplatnit výdaje ve skutečné výši nebo procentem z příjmů. Za jistou nevýhodu se může považovat povinný odvod sociálního a zdravotního pojištění v plné výši, který není daňovým výdajem či ručení podnikatele svým majetkem.

2.3 Základní právní předpisy

Podnikání v České republice je upraveno prostřednictvím právních předpisů. Mezi základní právní předpisy pro individuálního podnikatele patří:

- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o účetnictví“),
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o daních z příjmů“),
- zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 262/2006 Sb. zákoník práce ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o dani z přidané hodnoty“),
- zákon č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rezervách“),
- zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o oceňování majetku“),
- zákon č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou

podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví (dále jen „Vyhláška č. 500/2002“),

- České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb.,
- interní směrnice aj.

2.4 Zdaňovací období

Zdaňovacím obdobím fyzické osoby se dle § 16b zákona o daních z příjmů rozumí vždy kalendářní rok (čímž se liší od právnických osob), tzn. období od 1. 1. do 31. 12. běžného roku.

2.5 Předmět daně a osvobození

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou (dle zákona o daních z příjmů) jednotlivé druhy příjmů, které jsou rozděleny do následujících skupin:

- příjmy ze závislé činnosti (§ 6),
- příjmy ze samostatné činnosti (§ 7),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8),
- příjmy z nájmu (§ 9),
- ostatní příjmy (§ 10).

Příjmy mohou být peněžní i nepeněžní (v naturální a jiné podobě). Každá z těchto 5 skupin představuje tzv. **dílčí základ daně** (dále také „DZD“). K tomu, aby poplatník správně zjistil celkový základ daně a z toho vyplývající daňovou povinnost, musí své příjmy správně přiřadit do těchto skupin a správně určit každý DZD.

Kolektiv autorů (2015) uvádí, že **příjmy ze závislé činnosti** jsou všechny příjmy, které zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům, kromě těch které nejsou předmětem daně, nebo jsou ze zdanění vyňaty, anebo patří do příjmů osvobozených od daně. Plynou z pracovněprávního poměru (pracovní poměr, dohoda o pracovní činnosti, dohoda o provedení práce), služebního poměru (jedná se například o příjmy vojáků) a obdobného poměru. Dále zde patří funkční požitky. Funkčními požitky se rozumí platy a plnění za výkony funkcí představitelů státní moci, některých státních orgánů a soudců, dále zde patří příjmy za práci člena družstva, společníka společnosti s. r. o., komanditisty k. s. a odměny členů orgánu právnické osoby a likvidátora. Dílčím základem daně ze závislé činnosti je hrubá mzda navýšená o částku pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, které hradí zaměstnavatel jako plátce.

Příjmy ze samostatné činnosti byly dříve označovány jako příjmy z podnikání nebo samostatně výdělečné činnosti. Za příjmy z podnikání lze označit příjem ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnostenského podnikání a také příjmy z jiného podnikání, ke kterému se požaduje podnikatelské oprávnění (např. znalci, lékaři, tlumočníci atd.) či podíl společníka ve v. o. s. a komplementáře v k. s. na zisku. Jako příjmy ze samostatné činnosti se považují příjmy z poskytnutí nebo užití práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv a příjmy z nájmu majetku zařazeného do obchodního majetku a jeho prodeje. Dílčím základem daně jsou příjmy snížené o výdaje s nimi souvisejícími. Poplatník se může rozhodnout jestli v tomto případě uplatní skutečné výdaje nebo je stanoví procentem z příjmů.

Mezi další druh příjmů se řadí **příjmy z kapitálového majetku**, ty plynou ze zdroje, kterým je držba finančního majetku. Může se jednat o peníze, cenné papíry, vklady, obchodní podíly, dávky penzijního a doplňkového penzijního pojištění a jiné. Mezi tyto příjmy se nezařazují odměny, dary nebo podíly, které poskytuje nebo vyplácí zaměstnavatel svým zaměstnancům ze zisku v souvislosti s výkonem práce.

Pod **příjmy z nájmu** se řadí nájem nemovitých věcí, bytů a movitých věcí. Příležitostný pronájem movitých věcí se zde nezařazuje, ale patří do DZD § 10 mezi ostatní příjmy. Jedná se o ty příjmy z nájmu, které neplynou fyzické osobě v rámci podnikání. Dílčí základ daně se zjistí po odečtení výdajů od příjmů. Poplatník může vykázat skutečně vynaložené výdaje nebo použít výdaje stanovené procentem z příjmů ve výši 30 % z příjmů. Těchto příjmů se netýká solidární zvýšení daně.

Posledním druhem příjmů jsou **ostatní příjmy**. Patří zde příjmy, které nevyhovují předešlým kategoriím. Jedná se například o příjmy z příležitostných činností nebo nájmu movitých věcí, příjmy z převodu nemovité věci, cenného papíru, bezúplatné příjmy a jiné. Daňově uznatelné výdaje v tomto případě znamenají pouze výdaje na dosažení tohoto příjmu (Kolektiv autorů, 2015).

Předmětem daně naopak **nejsou** dle § 3 odst. 4 zákona o daních z příjmů příjmy, které poplatník získal nabytím akcií nebo podílových listů dle zvláštního právního předpisu, úvěry nebo zápůjčky kromě určitých výjimek. Do předmětu daně se dále nezahrnují příjmy, které plynou rezidentovi ČR, jenž vypomáhá v zahraničí s domácími pracemi či rezidentovi, který s těmito pracemi vypomáhá v ČR a to pouze za stravu a ubytování a jedná-li se o příjem uspokojující základní sociální, kulturní či vzdělávací potřeby. Dalším příjmem, který se nezahrnuje do základu daně je příjem z titulu spravedlivého zadostiučinění přiznaného Evropským soudem pro lidská práva či příjmy získané převodem majetku mezi osobami

blízkými a to v souvislosti s ukončením provozování zemědělské činnosti avšak za podmínky, že osoba blízká bude pokračovat v zemědělské činnosti alespoň do konce třetího zdaňovacího období, které následuje po ukončení činnosti zemědělského podnikatele, který majetek převádí. Kromě výše uvedených příjmů jsou uvedeny v § 3 odst. 4 zákona o daních z příjmů ještě další příjmy, které nejsou předmětem daně.

Příjmy, které jsou od daně z příjmů fyzických osob **osvobozené**, nemusí daňový poplatník do základu daně zahrnout. Vzhledem k tomu, že je tato kategorie příjmů velmi obsáhlá, budou zde uvedeny jen vybrané příjmy. Úplné znění příjmů osvobozených od daně je uvedeno v § 4 zákona o daních z příjmů. Především jde o vybrané příjmy z prodeje majetku, některé typy výher a sázek, pojistná plnění a vybrané náhrady škod, příjmy sociálního charakteru. Tyto příjmy se v daňovém přiznání neuvádí.

2.6 Základ daně

Před stanovením základu daně je důležité si uvědomit, které příjmy a výdaje do základu daně vstupují. Základem daně je částka, která poplatníkovi ve zdaňovacím období zůstane po odečtení výdajů prokazatelně vynaložených na dosažení, zajištění a udržení od zdanitelných příjmů. Příjmy se rozumí takové příjmy, které jsou předmětem daně. V případě, že má poplatník zároveň více příjmů, které jsou uvedeny v § 6 – § 10, stává se základem daně součet dílčích základů daně. Příjmy osvobozené a příjmy, z kterých se daň vybírá zvláštní sazbou, se do základu daně nezahrnují.

Tab. 2.1 - Stanovení základu daně

DZD § 7	+, 0, -
+ DZD § 8	+, 0
+ DZD § 9	+, 0, -
+ DZD § 10	+, 0
= souhrn dílčích základů nebo daňová ztráta	
+ DZD §6	+, 0
= základ daně z příjmů fyzických osob	

Zdroj: *Vlastní zpracování*

Z Tab. 2.1 vyplývá, že DZD § 6, § 8 a § 10 nesmí vyjít ve ztrátě. DZD § 7 – § 10 tvoří souhrn dílčích základů nebo daňovou ztrátu. V případě ztráty u základu daně z příjmů fyzických osob je pak základ daně tvořen DZD § 6.

Od základu daně se odečítají **nezdánitelné části základu daně**. Částky se odečítají až po skončení kalendářního roku, což platí jak pro zaměstnance, tak i podnikatele.

Dle § 15 odst. 4 zákona o daních z příjmů se od základu daně odečítají **úroky z úvěrů** a to buď z hypotečního, nebo stavebního spoření. Za jednu společně hospodařící domácnost nesmí úhrn překročit částku 300 000 Kč.

Mezi další daňové úlevy dle § 15 odst. 6 zákona o daních z příjmů patří **pojistné zaplacené na soukromé životní pojištění**. V případě splnění podmínek uložených zákonem se odečítá za jedno zdaňovací období maximálně 12 000 Kč i v případě, že má poplatník uzavřeno více smluv s různými pojišťovnami. Od roku 2014 již nelze provádět výběr v průběhu roku.

Dále se od základu daně dle § 15 odst. 5 zákona o daních z příjmů odečítá příspěvek v celkovém součtu max. 12 000 Kč, který byl zaplacen poplatníkem na **penzijní připojištění** se státním příspěvkem podle smlouvy o penzijním připojištění. Částka, která se odečítá, je rovna součtu příspěvků na toto připojištění sníženému o 12 000 Kč. Pro čerpání maximálního odpočtu je třeba odvést 24 000 Kč za rok.

Dle § 15 odst. 7 zákona o daních z příjmů lze také od základu daně odečíst **členské příspěvky** zaplacené členem odborové organizace odborové organizaci. Kromě příjmů, které jsou zdaněny srážkou podle zvláštní sazby daně, se odečítá částka do výše 1,5 % zdanitelných příjmů podle § 6 zákona o daních z příjmů, ovšem pouze do výše 3 000 Kč za zdaňovací období.

Mezi další daňovou úlevu se řadí **úhrada za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání** dle § 15 odst. 8 zákona o daních z příjmů. Podmínkou je, že tyto úhrady za zkoušky neproplatí zaměstnavatel a nejsou uplatněny jako daňový výdaj v podnikání. Maximální výše je 10 000 Kč. Pokud se ovšem jedná o osobu se zdravotním postižením, může se za zdaňovací období odečíst až 13 000 Kč, u osoby s těžším zdravotním postižením až 15 000 Kč.

Od základu daně se odečítají zaplacené **dary** – max. 15 % ze základu daně, ale minimálně 1 000 Kč dle § 15 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Zde jsou důležité osoby, kterým jsou dary věnovány. Jedná se například o dary osobě s bydlištěm na území ČR, která provozuje školské nebo zdravotnické zařízení či poskytnutí majetku, který usnadňuje dlouhodobě postiženému nezletilému dítěti vzdělání a zařazení do zaměstnání. Důležitý je také účel poskytnutí daru. Za bezúplatné plnění na zdravotnické účely se považuje odběr krve nebo jejích složek. Odběr krve se oceňuje částkou 2 000 Kč a odběr orgánu od žijícího dárce se oceňuje 20 000 Kč za předpokladu, že dárce nebyla vyplacena finanční úhrada výdajů spojených s tímto dárcovstvím.

Kromě těchto základních nezdanitelných částí základu daně vymezuje zákon o daních z příjmů v § 15 další.

2.7 Odčitatelné položky

Mezi odčitatelné položky patří zejména ztráta. Podle § 34 zákona o daních z příjmů vzniklá a vyměřená ztráta za předchozí zdaňovací období nebo její část se dá odečíst od základu daně pouze za podmínky, že k odečtení dojde nejpozději v 5 zdaňovacích obdobích, které následují po období, za které se daňová ztráta vyměřila. Jako další je možné odečíst od základu daně odpočet na podporu výzkumu a vývoje či odpočet na podporu odborného vzdělávání. Jestliže tento odpočet nelze odečíst z důvodu nízkého základu daně či daňové ztráty, může jej poplatník odečíst nejpozději ve třetím období, které následuje po období, ve kterém vznikl tento výdaj.

2.8 Daňové slevy a daňové zvýhodnění

V této podkapitole budou popsány slevy na dani a daňové zvýhodnění, které si může poplatník uplatnit. Zákon stanovuje určitá kritéria, která musí poplatník splňovat, aby si tyto slevy mohl nárokovat.

2.8.1 Daňové slevy

Slevy dle § 35ba zákona o daních z příjmů, si může nárokovat poplatník při ročním vyúčtování daně z příjmu nebo měsíčně u zaměstnavatele.

Tab. 2.2 - Přehled základních slev na dani

Řádek	Sleva	Částka
1	Poplatník	24 840 Kč (2 070 Kč měsíčně)
2	Manžel/manželka	24 840 Kč
3	Základní sleva na invaliditu (ID I. nebo II. stupně)	2 520 Kč (210 Kč měsíčně)
4	Rozšířená sleva na invaliditu (ID III. stupně)	5 040 Kč (420 Kč měsíčně)
5	Držitel průkazu ZTP/P	16 140 Kč (1 345 Kč měsíčně)
6	Student	4 020 Kč (335 Kč měsíčně)
7	Za umístění dítěte	max. do 9 200 Kč

Zdroj: zákon o daních z příjmů + vlastní zpracování

Z Tab. 2.2 je zřejmé, že mezi základní slevu na dani dle § 35ba zákona o daních z příjmů patří sleva na poplatníka uvedená v řádku 1 Tab. 2.2. Slevu si může poplatník uplatnit v průběhu roku, pouze pokud má podepsáno prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Částka slevy se uplatňuje v plné výši, i když poplatník nepracoval celý rok.

Dle § 35ba zákona o daních z příjmů, lze slevu na manžela/manželku uvedenou v řádku 2 Tab. 2.2 uplatnit pouze v rámci ročního zúčtování za podmínky, že druhý z manželů:

- musí žít s poplatníkem ve společně hospodařící domácnosti,
- nemá vlastní příjmy přesahující 68 000 Kč,
- jestliže je držitelem průkazu ZTP/P částka slevy je dvojnásobná tedy 49 680 Kč.

Do vlastních příjmů manžela/manželky se počítají veškeré výdělků, podpora v nezaměstnanosti, výživné po rozvodu, peněžitá pomoc v mateřství, všechny druhy důchodů, náhrada mzdy při pracovní neschopnosti či při ošetřování člena rodiny. Z tohoto vyplývá, že do příjmů se nepočítají sociální příplatky, výživné na dítě, přídavky na dítě, příspěvek na bydlení, porodné, rodičovské příspěvky, dávky pomoci v hmotné nouzi atd. V případě, že poplatník uplatňuje výdaje stanovené % z příjmů, nemá na toto zvýhodnění nárok, pokud je zároveň zaměstnán a součet dílčích DZD, u kterého uplatnil výdaje procentem, je vyšší, než polovina jeho celkového daňového základu.

Slevy na invaliditu uvedené v řádku 3, 4 a 5 Tab. 2.2 uplatňuje poplatník, jestliže pobírá invalidní důchod pro daný stupeň invalidity, nebo jestliže mu zanikl nárok na tento důchod z důvodu souběhu nároku na výplatu invalidního a zároveň starobního důchodu. Nastane-li situace, že poplatník pobírá tento důchod jen po část roku, pak musí uplatnit pouze $\frac{1}{12}$ částky za každý kalendářní měsíc, na jehož počátku podmínky splňoval.

Pokud poplatník studuje na státem uznané škole a je mu méně než 26 let, může si uplatnit slevu na studenta uvedenou v řádku 6 Tab. 2.2. V případě studia doktorského v prezenční formě je limit posunut na věk 28 let.

V posledním řádku Tab. 2.2 je uvedena sleva za umístění dítěte. Podmínky pro uplatnění této slevy jsou:

- vyživované dítě musí žít ve společně hospodařící domácnosti,
- za každé dítě se může sleva uplatnit pouze do výše minimální mzdy, což v roce 2016 činí 9 900 Kč,
- je-li dítě vyživováno v jedné domácnosti více poplatníky, může si tuto slevu uplatnit pouze jeden z nich v jednom měsíci, pak lze tuto slevu střídat u manželů.

Výše slevy za umístění dítěte dle § 35bb odpovídá výši výdajů prokazatelně vynaložených poplatníkem za umístění vyživovaného dítěte poplatníka ve zdaňovacím období v předškolním zařízení včetně mateřské školy, pokud tyto výdaje nebyly uplatněny jako daňové výdaje.

2.8.2 Daňové zvýhodnění

Novinkou zákona o daních z příjmů k 1. 1. 2015 je úprava **daňového zvýhodnění na vyživované dítě** dle § 35c. Poplatník má nárok na toto zvýhodnění, jestliže splňuje následující podmínky:

- dítě musí žít s poplatníkem ve společně hospodařící domácnosti buď v členském státu EU, nebo ve státu, který tvoří Evropský hospodářský prostor,
- má-li poplatník v jedné domácnosti vyživováno více dětí, tak se posuzují dohromady.

Vyživovaným dítětem se dle § 35c zákona o daních z příjmů rozumí dítě vlastní, v péči, která dítěti nahrazuje rodičovskou péči, osvojené a dítě druhého z manželů. Dále se vyživované dítě považuje vnuk, jestliže jeho rodiče nemají dostatečné příjmy za předpokladu, že je nezletilý, v případě zletilosti do dovršení věku 26 let (nesmí ovšem pobírat invalidní důchod III. stupně). Dočasný pobyt mimo jednu domácnost neovlivňuje uplatnění tohoto zvýhodnění. Jestliže je dítě držitelem průkazu ZTP/P výše daňového zvýhodnění se na něj zvyšuje na dvojnásobek.

Tab. 2.3 - *Výše daňového zvýhodnění na dítě*

Dítě v pořadí	Roční sleva v Kč	Měsíční sleva v Kč
1. dítě	13 404	1 117
2. dítě	15 804	1 317
3. dítě a každé další	17 004	1 417

Zdroj: *zákon o daních z příjmů + vlastní zpracování*

Z Tab. 2.3 lze odvodit, že počet vyživovaných dětí se může měnit (změna se musí hlásit do konce měsíce, kdy ke změně dojde dle zákona o daních z příjmů). Zvýhodnění platí již na měsíc, kdy se dítě například narodí. Poplatníkovi může vzniknout při uplatnění daňového zvýhodnění daňový bonus. Daňový bonus je rozdíl, který vznikne, pokud je daňové zvýhodnění vyšší než daňová povinnost. Plátce tedy neodvede státu na dani nic a naopak má nárok na vyplacení toho bonusu. Maximum daňového bonusu je stanoveno částkou 60 300 Kč.

2.9 Sazba daně a solidární zvýšení daně

Po zaokrouhlení ročního základu daně na celá sta korun českých dolů se daňová povinnost vypočítá pomocí sazby 15 % z tohoto základu daně. Výsledná částka netvoří výslednou daňovou povinnost, poněvadž se může ještě snížit o slevy na dani. Ovšem některým poplatníkům se tato daň navyšuje, a to o tzv. solidární zvýšení daně.

Dle § 16a zákona o daních z příjmů platí toto navýšení pro zaměstnance s příjmy dle § 6 a pro podnikatele a další poplatníky s příjmy dle § 7, jejichž zúčtovaný zdanitelný příjem (§ 6 + DZD §7) přesáhne 48násobek průměrné mzdy. Solidární zvýšení daně představuje 7 % rozdílu mezi vyšším součtem příjmů a 48násobkem průměrné mzdy, který v roce 2016 činí 1 296 288 Kč (48 x 27 006 Kč).

2.10 Výpočet základu daně

V Tab. 2.4 je znázorněn kompletní postup při stanovení základu daně, daně a výsledné daňové povinnosti či daňového bonusu.

Tab. 2.4 - *Výpočet daně z příjmů fyzických osob*

DZD § 7	+, 0, -
+ DZD § 8	+
+ DZD § 9	+, 0, -
+ DZD § 10	+, 0
= souhrn dílčích základů nebo daňová ztráta	
+ DZD § 6 nebo pouze DZD §6	+
= základ daně z příjmů fyzických osob	
-odpočitatelné položky ZD	§ 34, např. ztráta z minulých let
= ZD snížený od odpočitatelné položky ZD	
- nezdanitelná část ZD	§ 15, např. úroky z úvěrů, krev, atd.
= ZD snížený o odpočitatelné položky ZD + NČZD	
Zaokrouhlený ZD	Zaokrouhluje se na 100 Kč nahoru.
Daň 15 %	
- slevy	§ 35ba; poplatník, student, manžel, atd.
= daň po slevách	vždy + nebo 0
- daňové zvýhodnění na dítě	
= daňová povinnost/daňový bonus	
- záloha na daň	
	Může vzniknout přeplatek nebo nedoplatek.

Zdroj: *zákon o daních z příjmů + vlastní zpracování*

Z Tab. 2.4 vyplývá, že v případě, že součet DZD bude záporný, vznikne ztráta. Její část nebo celou ztrátu si může poplatník v následujících pěti letech uplatnit. V případě, že bude součet DZD kladný, bude tvořit základ daně součet všech těchto DZD.

2.11 Zálohy

Jak uvádějí Pelc, Pelech (2015), poplatník může mít také **povinnost platit zálohy**. Povinnost platit zálohy se nevztahuje na poplatníka, jestliže jeho poslední známá daňová povinnost není vyšší než 30 000 Kč. Pohybuje-li se však poslední známá daňová povinnost poplatníka v rozmezí od 30 000 Kč do 150 000 Kč včetně, platí poplatník pololetní zálohy

na daň. Pololetní zálohy na daň činí 40 % z poslední známé daňové povinnosti a jsou splatné do 15. 6. a 15. 12. daného zdaňovacího období. Avšak pokud má poslední daňovou povinnost vyšší než 150 000 Kč platí poplatník čtvrtletní zálohy na daň. Čtvrtletní zálohy jsou splatné do 15. 3., 15. 6., 15. 9. a 15. 12. zdaňovacího období ve výši $\frac{1}{4}$ z poslední známé daňové povinnosti.

Pelc, Pelech (2015) tvrdí, že poplatník neplatí žádné zálohy, pokud má základ daně tvořen z dílčích základů daně včetně příjmů ze závislé činnosti, ze kterých zaměstnavatel sráží zálohy na daň. Tento dílčí základ daně se musí rovnat, nebo být větší než 50% celkového základu daně. Pohybuje-li se v rozmezí 15 % - 50 % platí poplatník výše zmíněné zálohy (buď pololetní nebo čtvrtletní) v poloviční výši.

2.12 Registrace k dani a daňové přiznání

Povinnost registrovat se k dani z příjmů fyzických osob má ta fyzická osoba, která je rezidentem ČR a začala provozovat činnost, ze které plynou příjmy ze samostatné činnosti či přijala příjem z této činnosti. Registraci k dani musí poplatník provést u příslušného správce daně, a to **do 15 dnů ode dne, kdy mu vznikla registrační povinnost**.

Pelc, Pelech (2015) uvádějí, že registrační povinnost se netýká fyzických osob, které mají příjmy, které nejsou předmětem daně, nebo jsou osvobozené od daně nebo v případě, kdy je daň vybírána srážkovou daní. Dále se registrační povinnost nevztahuje na osoby, které mají příjmy ze závislé činnosti, neboť v tomto případě řeší odvod daně zaměstnavatel.

Jestliže má FO příjmy, které jsou předmětem daně a zároveň činí více než 15 000 Kč, musí podat **řádné daňové přiznání**. Tato podmínka neplatí pouze pro příjmy osvobozené, nebo pokud je z nich daň vybírána srážkou. Daňové přiznání vždy podává FO, která má daňovou ztrátu.

Mezi základní náležitosti daňového přiznání patří údaje o všech příjmech poplatníka, které jsou předmětem daně. Dále se uvádějí částky všech slev, jež poplatník může uplatnit (na sebe, na invaliditu, studium, manželku, atd.) a částka daňového zvýhodnění v případě, že má na toto zvýhodnění nárok. Jestliže má poplatník příjmy i ze závislé činnosti, pak musí doložit výši těchto příjmů potvrzením od plátce.

Daň je splatná v termínu podání daňového přiznání, tedy v řádném termínu 1. 4. daného roku. Podle daňového řádu je zde stanovena tolerance 5 dnů. Pokud poplatník zvolí bezhotovostní formu placení daně, tak se dnem platby míní den, kdy se na účet správce daně částka připsá. Při platbě v hotovosti u správce daně je den provedení této platby zároveň dnem platby.

Pelc, Pelech (2015) ve své publikaci uvádějí, že **opravné daňové přiznání** může subjekt podat po podání řádného daňového přiznání. Ovšem nesmí uplynout lhůta pro podání řádného daňového přiznání. Pro vyměřovací řízení se uplatní toto opravné přiznání a předchozí se již nebere v úvahu.

Zjistí-li poplatník, že jeho daň má být vyšší než poslední uvedená daň v jeho daňovém přiznání, má povinnost do konce následujícího měsíce po měsíci, ve kterém nastalo zjištění dodat **dodatečné daňové přiznání**. V tomto přiznání se uvádí částka ve výši zjištěného rozdílu oproti poslední dani, den zjištění a připsuje se důvod pro podání dodatečného přiznání.

Nastane-li situace, že FO **spadne do úpadku**, podává daňové přiznání podle instrukcí uvedených v § 3 odst. 3 zákona o daních z příjmů. Úpadkem se rozumí situace, kdy poplatník není schopen po delší dobu platit své závazky od více věřitelů, nebo pokud suma těchto závazků je větší než jeho majetková hodnota.

2.13 Daňová kontrola

Kolektiv autorů (2015) uvádí, že předmět daňové kontroly tvoří daňové povinnosti, tvrzení daňového subjektu a jiné okolnosti, které jsou podstatné pro správné zjištění a stanovení daně. Daňová kontrola zahajována z úřední povinnosti může být provedena buď přímo u daňového subjektu či na místě, které je vzhledem k účelu kontroly nejvhodnější. Daňová kontrola nesmí ze zákona daňový subjekt příliš zatěžovat. Oprávnění provádět daňovou kontrolu má místně příslušný správce daně. Tato místní příslušnost správce daně se pro daň z příjmů fyzických osob určuje podle adresy místa trvalého pobytu občana ČR, adresy hlášeného místa pobytu cizince a v případě, že nelze místo pobytu určit, tak se považuje za místo pobytu místo na území ČR, kde se fyzická osoba převážně zdržuje.

Daňový subjekt má nejen povinnosti při daňové kontrole, ale také určité oprávnění. Může požadovat předložení profesního průkazu pracovníka správce daně, být přítomen při kontrole a při případném jednání se zaměstnanci, podávat námitky k postupu kontroly či se při ukončení daňové kontroly vyjádřit k výsledku a ke způsobu provádění kontroly, který bude uveden ve zprávě. Mezi povinnosti daňového subjektu, kterého se kontrola bude týkat, patří: předložit na požádání záznamy (účetní a jiné doklady), které jsou rozhodné pro stanovení daňové povinnosti, nezatajovat doklady či umožnit vstup do každé místnosti, budovy či dopravních prostředků, které daňový subjekt používá k podnikání a další.

3 Charakteristika uplatňování jednotlivých způsobů zdanění fyzických osob

Poplatník, který dosahuje příjmů z podnikání či jiné samostatné výdělečné činnosti má mnohem více možností jak optimalizovat svůj základ daně a také vyměřovací základ pro výpočet pojistného na zdravotní a sociální pojištění oproti příjmům ze závislé činnosti. Z hlediska zdaňování příjmů u OSVČ a jiných fyzických osob vykonávajících jinou samostatnou výdělečnou činnost se musí postupovat hlavně dle § 7 zákona o daních z příjmů. Poplatník, jenž dosahuje příjmů podle tohoto ustanovení, může provádět zdanění těmito následujícími způsoby:

- a) pomocí uplatňování skutečných zaevidovaných daňových výdajů v daňové evidenci,
- b) pomocí uplatňování tzv. paušálních výdajů,
- c) pomocí zaevidovaných nákladů vedených v účetnictví,
- d) prostřednictvím stanovení paušální daně.

Před samotným vykonáváním podnikatelské činnosti má ovšem podnikatel na začátku určité povinnosti, které budou následně uvedeny. Jak tvrdí Hakalová, Pšenková (2008) celý proces při zahájení podnikání lze rozdělit do několika etap. Tou úplně první je sestavení podnikatelského plánu a zejména volba předmětu podnikání a s tím související rozhodnutí: jak se bude výrobek či služba prodávat, proč by měl být o výrobek či službu zájem.

Druhým krokem jsou **registrační povinnosti** podnikatele u místně příslušného správce daně. Podnikatel je povinen podat přihlášku k registraci na finanční úřad, a to do 30 dnů ode dne získání oprávnění k podnikatelské činnosti. Při registraci musí podnikatel uvést, zda jde o jeho první či další daňovou registraci, jméno a příjmení, místo bydliště, místo podnikání, rodné číslo, identifikační číslo a další. Kromě registrace na finančním úřadě se musí dále podnikatel registrovat u okresní správy sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovny a to do 8 dnů od zahájení podnikatelské činnosti. Všechny tyto registrace lze udělat najednou a to prostřednictvím jednotného registračního formuláře. Kromě tohoto formuláře je uveden i změnový formulář, aby mohl podnikatel oznámit případné změny vůči všem úřadům.

Další povinností je **sestavení interních směrnic**. Interní směrnice jsou soubor pravidel, podmínek, povinností a odpovědností v určité pracovní činnosti. Cílem je aplikovat

zákonné předpisy na konkrétní podmínky. V interních směrnících jsou uvedeny následující údaje:

- seznam interních směrnic,
- jméno a příjmení podnikatele, sídlo firmy, sídlo provozovny, IČO a DIČ,
- předmět podnikání, datum zahájení podnikatelské činnosti,
- podpisové vzory,
- seznam zkratk, kódů a symbolů,
- způsob číslování dokladů,
- způsob oceňování majetku – pořizovací cena, reprodukční pořizovací cena, vlastní náklady,
- způsob odpisování dlouhodobého hmotného majetku,
- stanovení způsobu pro přepočet majetku v cizí měně na českou měnu – buď podle kurzu České národní banky, nebo pomocí jednotného kurzu (vydává ministerstvo financí),
- specifické postupy během zdaňovacího období a na konci zdaňovacího období (uzávěrková úprava příjmů a výdajů dle zákona o daních z příjmů),
- způsob provádění inventarizace majetku a závazků - harmonogram inventarizací, inventarizační komise atd.

Dalším důležitým krokem je **vyhotovení soupisu majetku**. Jde o sestavení bilance, které umožňuje podnikateli dvojí pohled na jeho majetek – z hlediska složení majetku a z hlediska zdrojů krytí. Majetek, který podnikatel bude využívat ke své podnikatelské činnosti, musí být správně oceněn a zapsán spolu se závazky do soupisu majetku. Tento soupis majetku plní několik úkolů. Tím hlavním je, že slouží k zaevidování majetku, poněvadž poskytuje nutné informace o počátečních stavech jak u peněžních prostředků, tak také u jednotlivého majetku.

Dále musí podnikatel sestavit **soupis zřizovacích výdajů**. Jedná se o výdaje, které souvisí se zahájením podnikatelské činnosti. Může se jednat např. o poplatek za vyřízení živnostenského oprávnění, poplatek za konzultace s právníkem či daňovým poradcem, kopírování či cestovné, které je spojeno se zřízením živnosti.

Posledním krokem je otevření daňové evidence či účetnictví, což závisí na volbě podnikatele.

3.1 Daňová evidence a její základní principy

Daňová evidence (dále jen „DE“) je upravena zákonem o daních z příjmů. Spočívá v evidování majetku a závazků za účelem stanovení základu daně u daně z příjmů fyzických osob. DE vedou fyzické osoby, které nemusí vést účetnictví dobrovolně či ze zákona o účetnictví a dosahují zdanitelných příjmů dle § 7 zákona o daních z příjmů a budou při stanovení základu daně uplatňovat skutečně vynaložené výdaje.

Dušek, Sedláček (2015) ve své publikaci uvádějí, že základní princip spočívá v oddělené evidenci o příjmech a výdajích od evidence majetku a závazků vedené v pomocných knihách. Podnikatel, který má příjmy z podnikatelské či jiné samostatné výdělečné činnosti, může do daňové evidence zahrnout jen ty výdaje, které souvisí s majetkem zahrnutým v obchodním majetku. Obchodní majetek tvoří souhrn všech majetkových hodnot, které vlastní podnikatel a které jsou zároveň obsahem daňové evidence.

Forma či obsah nejsou upraveny žádným předpisem. Podnikatel si tedy sám zvolí, jestli povede daňovou evidenci v elektronické podobě či na papíře, ovšem zvolená forma musí zajišťovat průkaznost evidence. DE musí poplatník archivovat po všechna období, pro která neuplynula lhůta pro vyměření daně. V případě, že se poplatník rozhodne vést DE podle § 7b, musí vést evidenci o příjmech a výdajích a o majetku a dlužích.

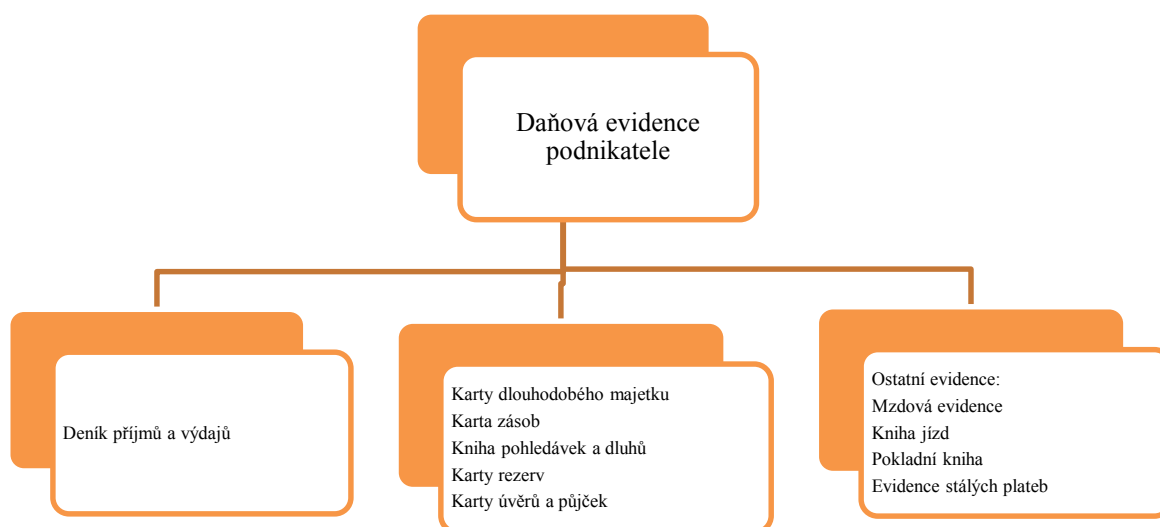
3.1.1 Oceňování v daňové evidenci

Jak uvádí Kolektiv autorů (2015), majetek a dluhy se oceňují následujícím způsobem:

- hmotný majetek – dle § 29 zákona o daních z příjmů,
- pohledávky – jmenovitou hodnotou, případně pořizovací cenou u pohledávky nabyté postoupením a u pohledávky nabyté bezúplatně cenou určenou zákonem o oceňování majetku,
- ostatní majetek – pokud je pořízen úplatně, oceňuje se pořizovací cenou, jestliže je vyroben ve vlastní režii, oceňuje se vlastními náklady, nebo cenou určenou podle zákona o majetku v případě, že je majetek získán bezúplatně,
- dluhy – při vzniku se oceňují jmenovitou hodnotou, ale při převzetí se oceňují reprodukční pořizovací cenou,
- peněžní prostředky a ceniny – také se oceňují nominální hodnotou.

Jak ve své publikaci uvádějí Dušek, Sedláček (2015) forma daňové evidence se odvíjí od jednotlivých složek obchodního majetku, což je znázorněno v Obr. 3.1.

Obr. 3.1 - *Struktura daňové evidence podnikatele*

Zdroj: Dušek, Sedláček (2015)+ vlastní zpracování

Doporučuje se vést pro peněžní prostředky evidenci v deníku příjmů a výdajů a pro ostatní složky majetku pak jednotlivé evidenční karty, které dnes již mají většinou elektronickou podobu.

3.1.2 Evidence příjmů a výdajů

Jak tvrdí Dušek, Sedláček (2015) evidování příjmů a výdajů je hlavní součástí daňové evidence. **Příjem** může být ve formě peněžní, nepeněžní či dosažený směnou, kterého nabývá poplatník v průběhu svého podnikání. Do DE se zapisují příjmy, které jsou předmětem daně. **Výdaje** mohou mít také peněžitou či nepeněžitou podobu a měly by být vedeny v členění na peněžní daňové a nepeněžní daňové výdaje. Zapisují se do deníku příjmů a výdajů, a to v členění, které slouží pro správné zjištění základu daně.

Deník příjmů a výdajů

Hakalová, Pšenková (2008) ve své publikaci uvádějí, že deník příjmů a výdajů (dále jen „deník“), je určen pro zachycení:

- příjmů a výdajů zaplacených v hotovosti,
- příjmů a výdajů zaplacených prostřednictvím banky,
- průběžných položek (převody mezi pokladnou a bankovním účtem a naopak).

Deník může být veden ručně či pomocí softwaru. Jeho forma ani obsah nejsou upraveny žádným předpisem. Zápisy do deníku se provádějí chronologicky, a to na základě: příjmových pokladních dokladů, výdajových pokladních dokladů a bankovních výpisů.

Dokladem, na základě kterého je potvrzen příjem hotovosti do pokladny, je příjmový pokladní doklad. Jestliže podnikatel přijme hotovost od jiné osoby, vydá plátcí stvrzenku.

Výdajový pokladní doklad je potvrzením výdaje peněz v hotovosti z pokladny. Průkaznost výdajů je zajištěna pomocí stvrzenek o zaplacení, paragonů, podacích lístků, prodejek za hotové atd. Příjmy a výdaje mohou být v deníku zaznamenávány denně, týdně či měsíčně. Podnikatel proto může příjmy a výdaje zachycovat kumulovaně za určité časové období (maximálně za měsíc) na základě souhrnného dokladu. Bankovní výpis je informačním zdrojem podnikatele o stavu a pohybu peněz na bankovním účtu. Podle těchto dokladů se zaznamenávají například průběžné položky, výběry pro osobní potřebu podnikatele, úhrady pohledávek či závazků nebo také peněžité vklady podnikatele, poplatky za vedení bankovního účtu a jiné finanční transakce. **Pro každou hospodářskou transakci je v deníku určen jeden řádek.**

Dušek, Sedláček (2015) jsou toho názoru, že obsahem deníku jsou zejména: datum uskutečnění transakce, označení daňového dokladu, obsah transakce, přehled o celkových příjmech, o příjmech, jež jsou předmětem daně z příjmů v členění dle DZD, přehled o celkových výdajích atd. V deníku se nezachycují předpisy plateb, faktury vystavené či přijaté ani odvody. Na konci zdaňovacího období se zjišťují skutečné stavy a případné rozdíly se promítnou do DE.

Příjmy a výdaje z hlediska zákona o daních z příjmů

Všechny příjmy a výdaje, které podnikatel eviduje v peněžním deníku, se dají rozdělit dle daňového hlediska na daňové a nedaňové příjmy a výdaje. Toto rozdělení vyplývá ze zákona o daních z příjmů, podle kterého se musí vždy postupovat.

Hakalová, Pšenková (2008) tvrdí, že za **zdanitelné příjmy** (neboli příjmy zahrnované do základu daně), se považují příjmy, které podnikateli plynou z prodeje svých výrobků, zboží a služeb bez daně z přidané hodnoty (nebo také „DPH“). Dále do této kategorie příjmů patří v souvislosti s podnikáním příjmy z prodeje majetku zařazeného do obchodního majetku, příjmy z prodeje nespotřebovaného materiálu, příjmy záloh od odběratelů, příjem dotace z úřadu práce na vytvoření nového pracovního místa či příjem přeplatku na silniční dani a další zdanitelné příjmy související s podnikáním.

Příjmy, které byly už jednou zdaněny u zdroje, se označují jako **nezdanitelné příjmy** (neboli příjmy nezahrnované do základu daně). Jedná se například o přijaté úvěry a zápůjčky, přijaté splátky těchto zápůjček, peněžité vklady podnikatele do firmy, přijaté dotace na pořízení majetku, příjem přeplatku daně z příjmů FO či pojistného podnikatele, daň z přidané hodnoty na výstupu nebo nadměrný odpočet na základě daňového přiznání k dani z přidané hodnoty.

Daňové výdaje, často označované jako výdaje na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, jsou výdaje, které souvisí s výše zmíněnými příjmy. Zákon o daních z příjmů umožňuje o tyto výdaje snížit základ daně. Dle § 24 zákona o daních z příjmů patří mezi daňové výdaje mimo jiné nákup materiálu a zboží, nákup drobného hmotného a nehmotného majetku, mzdové výdaje zaměstnanců (včetně zálohy na mzdu, zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti zaměstnanců, srážky z mezd, zdravotního a sociálního pojistného zaměstnanců), zřizovací výdaje, nájemné provozovny, kanceláře, skladu, pronájem parkovacích ploch, poštovné, soudní a notářské poplatky, kopírování, konzultace u daňového poradce, právníka, znalce, účetní, auditora, spotřeba energie, vody, nákup cenin – poštovní známky, kolky, dálniční známky, telefonní karty, smluvní pokuty, úroky z úvěrů a zápůjček a ostatní provozní výdaje.

Dle § 25 zákona o daních z příjmů jsou **nedaňové výdaje** takové výdaje, které nesnižují základ daně. Patří zde zdravotní, důchodové a nemocenské pojištění podnikatele, nákupy a výběry pro osobní spotřebu, nákup dlouhodobého hmotného majetku (včetně záloh), protože odpisy dlouhodobého hmotného majetku patří mezi daňové náklady, technické zhodnocení tohoto majetku nad 40 000 Kč za zdaňovací období, daň z přidané hodnoty na vstupu pokud se jedná o plátce, platba daně z příjmů FO (včetně záloh) a daně z přidané hodnoty finančnímu úřadu, splátky úvěrů a zápůjček, poskytnutí půjček dalším osobám, výdaje na reprezentaci a další.

3.1.3 Evidence majetku a závazků

Záleží zcela na poplatníkovi, jakou si zvolí formu zaznamenávání údajů o majetku a závazcích. Zvolená forma ovšem musí zajistit takový přehled o dlouhodobém hmotném majetku, zásobách, pohledávkách a závazcích aby mohl podnikatel provést inventuru k 1. 1. a 31. 12. kalendářního roku. Obvykle podnikatel eviduje svůj majetek a závazky v pomocných knihách jako jsou kniha hmotného majetku, nehmotného majetku, kniha zásob, cenin, kniha pro sledování nepřímých daní u plátců těchto daní, kniha zákonných rezerv, mzdová agenda a kniha pohledávek a závazků.

Knih pohledávek

„Pohledávky představují v penězích vyjádřené nároky věřitele na úhradu smluvně dohodnutých sum“ jak tvrdí Dušek, Sedláček (2015, s. 29). A to zejména za poskytnuté služby či výrobky a zálohy. Pohledávky představují majetek podnikatele. Forma evidence pohledávek není tak důležitá jako její obsah, který by měl zajistit odpovědi na otázky, jaké pohledávky podnikatel vlastní, v jaké výši a vůči komu. Evidence tedy může obsahovat informace o vydaných fakturách odběratelům, o pohledávkách z poskytnutých záloh

(například poskytnutá záloha na pracovní cestu zaměstnanci), o pohledávkách z poskytnutých půjček, o pohledávkách vůči státu či ostatních pohledávkách.

S pohledávkami souvisí také nepřímé daně jako DPH nebo spotřební daně. Plátce daně musí vést pohledávky v takovém členění, aby průkazně doložil finančnímu orgánu v souvislosti s daňovým přiznáním odděleně za jednotlivé daně nárok na odpočet a vrácení daně za zdaňovací období.

Kniha závazků

„Závazky jsou v penězích vyjádřené povinnosti dlužníka uhradit smluvně dohodnuté sumy“, jak uvádějí Dušek, Sedláček (2015, s. 32). Stejně jako u pohledávek tak i u závazků není podstatná forma vedení knihy, ale obsah. Jestliže poplatník využije více knih závazků, může je rozdělit podle jednotlivých věřitelů, měn či činností. Kniha závazků by měla poskytovat informace o přijatých fakturách od dodavatelů, o dluzích z přijatých záloh, dluzích z přijatých půjček a úvěrů či ostatních dluzích.

Dušek, Sedláček (2015) jsou toho názoru, že knihu pohledávek i knihu závazků může podnikatel sjednotit pouze v jednu knihu za předpokladu, že bude poskytovat potřebný přehled o jejich stavu. Zápisy do knihy pohledávek a závazků se uskutečňují vždy, jestliže dojde **ke vzniku, změně či zániku pohledávek a dluhů**. Se závazky se opět pojí daň z přidané hodnoty, kterou může podnikatel sledovat v knize závazků, ale u samostatné evidence daně z přidané hodnoty se pak musí tato daň vést odděleně na vstupu a výstupu.

Podnikatelé, kteří podnikají ve stejném oboru, zde vystupují jako odběratelé i dodavatelé určitého druhu zboží. Je tedy zřejmé, že mezi nimi mohou vznikat jak pohledávky, tak současně i dluhy, což jim umožňuje vzájemný zápočet pohledávek a dluhů. Obvykle se vyskytují dva případy konkrétně tedy, že vzájemné pohledávky jsou totožné a zápočtem zaniknou v plné výši, nebo může vzniknout rozdíl, který je pak vyrovná finančně či dalším zápočtem.

3.1.4 Evidence daně z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty se řadí mezi nepřímé daně, jež jsou vybírány v ceně zdanitelného plnění, jako je pořízení zboží nebo služby. Každá osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomickou činnost, se stává osobou povinnou k dani. Dále jsou osobou povinnou k dani také osoby, jež využívají hmotný nebo nehmotný majetek za účelem získání příjmů, a to za podmínky, že je majetek využíván soustavně.

Registrační povinnost plátce daně

Plátcem daně z přidané hodnoty se stává osoba povinná k dani se sídlem v tuzemsku, pokud její obrat přesáhne za 12 předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců částku

1 000 000 Kč. Obratem se myslí souhrn úplat bez daně včetně dotace k ceně, které osobě povinné k dani náleží za uskutečněná plnění, jimiž jsou dodání zboží, poskytnutí služeb či převod nemovitostí v tuzemsku. Do obratu se však nezahrnuje úplata z prodeje dlouhodobého majetku a zálohy.

Přihlášku musí osoba, jež překročila stanovený obrat, podat do 15 dnů po skončení měsíce, ve které obrat překročila. Dle § 94 zákona o daních z příjmů se plátcem stává od prvního dne druhého měsíce následujícího po měsíci, ve kterém překročila limit.

Zrušení registrace je možné pokud uplynulo 12 měsíců od data účinnosti registrace a obrat za 12 předcházejících po sobě jdoucích měsíců nepřesáhl částku 1 000 000 Kč.

Plátce DPH musí vést evidenci DPH. Dušek, Sedláček (2015) ve své publikaci uvádějí, že podnikatel má více možností jak evidovat daň z přidané hodnoty. Může ji evidovat v knize pohledávek či dluhů, anebo samostatně v oddělené evidenci daně z přidané hodnoty v členění na daň na vstupu a na výstupu. Z evidence musí být zřejmé daňové dluhy za každé zdaňovací období, zaplacené zálohy na daň, nárok na odpočet či vrácení daně za zdaňovací období a zúčtování daní jako výsledek za zdaňovací období.

Jestliže plátce dodává zboží do jiného členského státu Evropské unie či jej z jiného státu pořizuje, musí evidovat zboží dle jednotlivých států. Podnikatel má povinnost přiznat daň na výstupu ke dni uskutečnění zdanitelného plnění a u přijatelného zdanitelného plnění má nárok na odpočet daně, který vzniká v den uskutečnění zdanitelného plnění.

Základním zdaňovacím obdobím je kalendářní **měsíc**, ale lze si po splnění zákonných podmínek stanovit jako zdaňovací období i **čtvrtletí**. Základní sazbou daně, která se uplatňuje u většiny zboží i služeb je 21 %, první snížená sazba je ve výši 15 % a druhá snížená sazba je ve výši 10 %.

Plátcům daně z přidané hodnoty vzniká s účinností od 1. 1. 2016 nová povinnost podávání tzv. **kontrolního hlášení**. Jedná se o nový druh daňového tvrzení, který obsahuje vybrané údaje o plněních, které plátce vykazuje ve svém daňovém přiznání k dani z přidané hodnoty. Poplatníkům, kteří toto kontrolní hlášení nepodají, hrozí sankce. Hlavním důvodem zavedení toho kontrolního hlášení je boj Finanční správy proti rozsáhlým daňovým podvodům na dani z přidané hodnoty.

Kontrolní hlášení se podává zejména za období, ve kterém plátce přiznává daň na výstupu, uplatňuje nárok na odpočet daně na vstupu, uskutečnil či přijal plnění ve zvláštním režimu pro investiční zlato. V následující Tab. 3.1 jsou uvedeny termíny pro podání kontrolního hlášení.

Tab. 3.1 - *Termíny podání kontrolního hlášení*

	Fyzické osoby		Právníkové osoby
	měsíční plátcí	čtvrtletní plátcí	
Frekvence podávání	každý měsíc	čtvrtletně	každý měsíc
Termín podání prvního kontrolního hlášení	25. 2. 2016	25. 4. 2016	25. 2. 2016

Zdroj: *zákon o dani z přidané hodnoty + vlastní zpracování*

Z Tab. 3.1 je zřejmé, že prvním obdobím, za které se podává první kontrolní hlášení, je leden 2016 či 1. čtvrtletí 2016. Podání tohoto hlášení musí být provedeno elektronicky prostřednictvím daňového portálu či datové schránky.

3.1.5 Přechod z daňové evidence na účetnictví

Může nastat situace, kdy bude muset podnikatel přejít na vedení účetnictví. Jedná se o případ, kdy se podnikatel запиše do veřejného rejstříku, nebo jeho obrat za minulý rok přesáhne částku 25 000 000 Kč či se stane společníkem ve sdružení bez právní subjektivity. Samozřejmě se může jednat o dobrovolný přechod nebo o přechod, kdy vést účetnictví nařizuje zákon.

Pokud dojde k přechodu na účetnictví, podnikatel si upraví základ daně, ale až v roce, ve kterém podnikatel povede účetnictví. Tato situace mívá většinou nepříznivý dopad - dodávají se zásoby a neuhrazené pohledávky. Tento nepříznivý dopad je možné dle zákona o daních z příjmů snížit a to tak, že dodanění zásob a neuhrazených pohledávek si může podnikatel rozprostřít nerovnoměrně do 9 zdaňovacích období. Pokud dojde během těchto 9 zdaňovacích období k ukončení, přerušení činnosti nebo k přechodu na paušální výdaje, musí dodanit zbývající část jednorázově.

Přechod z DE na vedení účetnictví je podrobně upraven v příloze č. 3 zákona o daních z příjmů. Princip spočívá v tom, že **základ daně se zvyšuje** v období, v němž podnikatel vede účetnictví o:

- hodnotu zásob a cenin,
- hodnotu poskytnutých záloh (kromě záloh poskytnutých na hmotný majetek),
- a hodnotu pohledávek.

Základ daně se snižuje ve zdaňovacím období, ve kterém podnikatel vede účetnictví:

- hodnotu přijatých záloh,
- hodnotu dluhů, které by při úhradě byly výdajem na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů (v případě plátce daně z přidané hodnoty se rozumí dluhy bez daně z přidané hodnoty).

Hakalová, Pšenková (2008) uvádějí, že na přechod z vedení daňové evidence na vedení účetnictví je nezbytné se dobře připravit a celý proces nepodcenit, vzhledem k tomu, že nesprávně zvolený postup může mít za následek nejen účetní chyby, ale také daňové dopady. Jestliže se podnikatel rozhodne přejít na účetnictví, musí si uvědomit, že jej musí vést nejméně po dobu **5 let**, než bude moci opět vést daňovou evidenci.

3.1.6 Výhody a nevýhody daňové evidence

Mezi výhody vedení DE patří mimo jiné to, že **stanovení základu daně** je podstatně méně náročné, jelikož jsou v DE sledovány peněžní toky a právě rozdíl příjmů a výdajů tvoří v DE výsledek hospodaření a odpadají tím složité úpravy výsledku hospodaření.

DE je **upravována menším množstvím legislativních pramenů** oproti účetnictví, což umožňuje podnikateli do jisté míry určitou volnost. Celkově lze říci, že vedení DE je administrativně méně náročné.

Mezi hlavní výhodu patří beze sporu **nižší náklady související s pořízením softwaru a pozdějších aktualizací** oproti účetnictví. Začínající podnikatel nebo podnikatel, který vykazuje jen pár položek měsíčně a nechce příliš investovat do softwaru, může využít například program Excel, v případě, že má k dispozici kancelářský balíček Office. Podnikatel nemusí zaměstnávat další osobu, která mu bude DE zpracovávat, může si ji totiž vzhledem k menší náročnosti vést sám. Ovšem rozhodnutí, zda bude vést DE podnikatel sám, nebo si najde externího účetní, závisí jak na časovém vytížení podnikatele, tak i na znalosti potřebné legislativy, rozsahu účetních operací či zkušenostech s vedením DE.

Naopak za poměrně podstatnou nevýhodu DE se považuje skutečnost, že neposkytuje podnikateli informace potřebné k analýze svého podnikání. Jelikož DE nepracuje jako účetnictví na aktuální bázi, nezohledňuje tedy položky snižující nebo zvyšující jiná aktiva než peněžní. Za jistou nevýhodu se může jevit fakt, že v DE lze uplatnit **pouze kalendářní rok**.

3.2 Výdaje stanovené procentem z příjmů

Další možností jak může podnikatel vykázat výdaje, je uplatňování výdajů stanovených procentem z příjmů (dále také „paušální výdaje“). Tato možnost je upravena

v § 7 odst. 7 zákona o daních z příjmů. Při tomto způsobu uplatnění výdajů musí vést podnikatel evidenci o příjmech, o pohledávkách a o odpisovaném hmotném a nehmotném majetku, jak uvádí Hakalová a Pšenková (2008). Dále podnikatel, který je plátcem daně z přidané hodnoty, musí vést průkaznou evidenci této daně. Paušální výdaje patří mezi nástroj daňové podpory podnikatelů v ČR.

V následující Tab. 3.2 jsou uvedeny výše paušálních výdajů a každá paušální částka je omezena určitým limitem.

Tab. 3.3 – *Přehled výdajových paušálů*

Výše paušálních výdajů (v %)	Druh podnikání	Maximální výše (v Kč)
80	Zemědělská výroba, lesní a vodní hospodářství, živnostenské podnikání řemeslné	1 600 000
60	Živnostenské podnikání (výjimkou je živnostenské podnikání řemeslné)	1 200 000
40	Jiná samostatná činnost	800 000
30	Nájem majetku zařazeného v obchodním majetku	600 000

Zdroj: *zákon o daních z příjmů + vlastní zpracování*

Důvodem ke stanovení těchto limitů bylo to, že tento způsob vykazování výdajů byl v posledních letech velmi oblíbený a využívaly jej i živnostníci s vysokými příjmy, což nebylo původním záměrem. Tyto paušální výdaje měly pomoci hlavně drobným živnostníkům. Ke stanovení těchto limitů docházelo postupem času a poslední úprava byla provedena v roce 2015.

3.2.1 Přechod ze skutečných výdajů na výdaje uplatňované procentem z příjmů a naopak

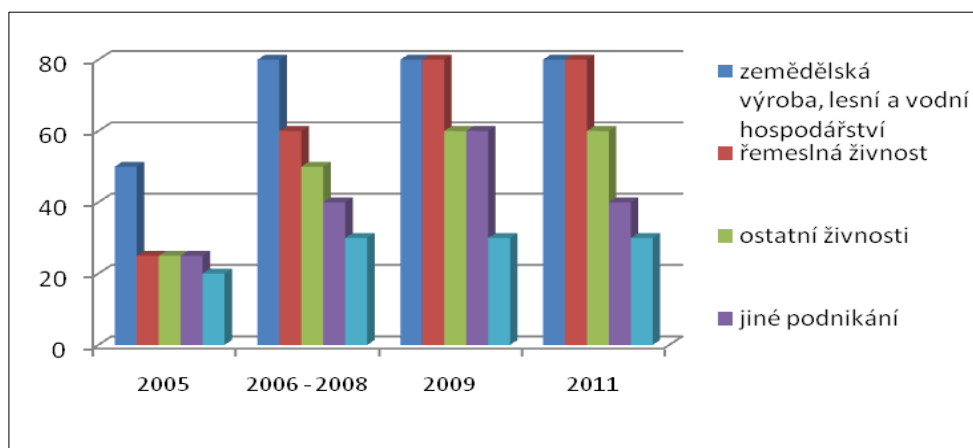
Hakalová, Pšenková (2008) uvádějí, že rozhodne-li se podnikatel v následujícím roce využít paušálních výdajů, musí upravit základ daně za předcházející rok, kdy vykazoval výdaje podle skutečné výše v účetnictví nebo daňové evidenci. Upravují se pouze některé položky, například základ daně se **zvyšuje** o cenu nespotřebovaných zásob, o výši pohledávek, o zůstatky zákonných rezerv nebo se základ daně **snižuje** o výši závazků kromě přijatých a placených záloh. Pokud tedy podnikatel v roce 2015 vedl daňovou evidenci a v roce 2016 se rozhodne uplatňovat paušální výdaje, je jeho povinností upravit základ daně za rok 2015 a podat dodatečné daňové přiznání a to do konce měsíce, který následuje po zjištění, dle kterého tak činí.

Jedná-li se o situaci opačnou, tedy, že podnikatel uplatňuje paušální výdaje a rozhodne se pro skutečné výdaje, je jeho povinností zvýšit základ daně za předcházející rok a to konkrétně o výši pohledávek, jenž evidoval k 31. 12. Pohledávky podnikatel dodaní v plné výši (nemůže k nim uplatnit výdaje) a opět podá dodatečné daňové přiznání. Pokud žádné pohledávky neevidoval, tak nemusí podávat dodatečné daňové přiznání. Závazky, které podnikateli vznikly v roce, kdy uplatňoval paušální výdaje a budou splaceny až v roce, ve kterém již bude uplatňovat skutečné výdaje, se stávají daňově neuznatelnými výdaji.

3.2.2 Vývoj paušálních výdajů

Na Obr. 3.2 je znázorněn vývoj paušálních výdajů za dané období. Na vertikální ose je uvedena výše paušálních výdajů v procentech a na horizontální ose je uvedeno období.

Obr. 3.2 – Grafické znázornění vývoje paušálních výdajů

Zdroj: zákon o daních z příjmů + vlastní zpracování

Z Obr. 3.2 vyplývá, že se výše všech paušálních výdajů od roku 2005 podstatně zvýšily. Důvodem, proč došlo k tomuto zvýšení, byla snaha zjednodušit zákon a snížit administrativní náročnost jak na straně poplatníka, tak na straně správce daně. Postupně docházelo k určování maximálních limitů, a to v roce 2013 u jiného podnikání a nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku a v roce 2015 byl limit určen i u ostatních sazeb z příjmů.

3.2.3 Výhody a nevýhody uplatňování výdajů procentem z příjmů

Vzhledem k výhodně nastaveným paušálům, které mají za následek **nižší daňovou povinnost**, patří tento způsob uplatnění výdajů mezi hlavní motivaci pro začínající podnikatele. Tento způsob je zároveň srozumitelnější, jednodušší a **administrativně méně náročný**, což je důvod proč jej využívají i podnikatelé, jejichž skutečné příjmy jsou o něco vyšší než v případě paušálů.

Podnikatelé nemusí shromažďovat veškeré doklady o příjmech a výdajích, které by pak museli následně zpracovávat. Při uplatnění tohoto způsobu neprovádí správce daně kontrolu daňových výdajů a může se soustředit na větší a rizikovější poplatníky. Sestavení daňového přiznání je u tohoto způsobu mnohem jednodušší. Nevypĺňuje se tabulka E v Příloze č. 1 daňového přiznání.

Za nevýhodu lze naopak považovat to, že tento způsob se nedá kombinovat se skutečnými výdaji kromě kombinace příjmů ve veřejné obchodní společnosti. Navíc je každá paušální částka omezena určitým limitem.

Jestliže využije podnikatel paušální výdaje u příjmů podle § 7 a § 9 a součet DZD je vyšší než 50 % celkového základu daně, nemůže podnikatel využít slevu na manželku a daňové zvýhodnění na dítě.

Každý druh živnosti (jestliže má podnikatel více druhů živností) se musí rozlišovat. S tím souvisí také rozlišování výdajů podle jednotlivých druhů živností a podle toho se přiřazuje patřičné procento.

Poplatník musí vést evidenci odpisů - do výdajů nelze odpisy již uplatnit ani prodloužit dobu odpisování. Jestliže se poplatník rozhodne pro výdaje stanovené procentem z příjmů, musí mít na paměti, že takto uvedené výdaje obsahují vše a nemůže si již třeba uplatnit paušál na automobil.

3.3 Účetnictví individuálního podnikatele

Účetnictví je upravováno soustavou právních norem. Základním předpisem, který upravuje účetnictví je zákon o účetnictví. Tento zákon nařizuje vést účetnictví úplně, průkazně a správně za účelem věrného zobrazení skutečností, které jsou předmětem účetnictví.

Další normou jsou prováděcí vyhlášky Ministerstva financí ČR, jež upravují vybrané oblasti účetnictví pro jednotlivé skupiny účetních jednotek a Vyhláška č. 500/2002 Sb.

Tato vyhláška stanovuje například rozsah a způsob sestavování účetní závěrky, obsahové vymezení položek účetní závěrky (rozvaha, výkaz zisku a ztráty, příloha, přehled o peněžních tocích, přehled o změnách vlastního kapitálu), směrnou účtovou osnovu a metody přechodu z daňové evidence na účetnictví. Podrobnější výklad týkající se jednotlivých oblastí účtování pak poskytují České účetní standardy pro podnikatele.

3.3.1 Účetní jednotky

Dle § 1 zákona o účetnictví jsou účetními jednotkami:

- právnické osoby se sídlem na území ČR,

- zahraniční právnické osoby a zahraniční jednotky, jež na území ČR podnikají či provozují jinou činnost dle zvláštních předpisů,
- organizační složky státu (jedná se o ministerstva, soudy, státní zastupitelství, Kancelář Poslanecké sněmovny atd.),
- fyzické osoby, které jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku,
- ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli, a jejich obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty přesáhl částku 25 000 000 Kč (jsou zde zahrnuty i plnění osvobozené od daně, které nejsou součástí obratu),
- ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví dobrovolně,
- ostatní fyzické osoby, jež jsou podnikateli a jsou společníky sdruženými ve společnosti, kde alespoň jeden z těchto společníků vede účetnictví,
- ostatní fyzické osoby, které mají povinnost vést účetnictví dle zvláštního předpisu,
- svěřenské fondy, fondy obhospodařované penzijní společnostmi atd.

Novinkou od 1. 1. 2016 je kategorizace účetních jednotek. Jsou rozlišovány mikro, malé, střední a velké účetní jednotky. Pro zařazení účetní jednotky do těchto skupin je rozhodující překročení rozhodujících kritérií.

Mikro účetní jednotka je ta, jež **nepřekračuje** k rozvahovému dni alespoň 2 z těchto kritérií: celková aktiva jsou ve výši 9 000 000 Kč, roční úhrn čistého obratu je ve výši 18 000 000 Kč a průměrný přepočtený počet zaměstnanců je 10.

Malá účetní jednotka je ta, která se neřadí mezi mikro účetní jednotku a k rozvahovému dni **nepřekračuje** alespoň 2 z těchto kritérií: celková aktiva jsou 100 000 000 Kč, roční úhrn čistého obratu je 200 000 000 Kč a průměrný přepočtený počet zaměstnanců je 50.

Střední účetní jednotka je ta, jež **nepřekračuje** alespoň 2 z těchto hraničních hodnot: celková aktiva ve výši 500 000 000 Kč, roční úhrn čistého obratu je ve výši 1 000 000 000 Kč a průměrný přepočtený počet zaměstnanců je 250.

Velká účetní jednotka je ta, která **překračuje** alespoň 2 kritéria uvedená u střední účetní jednotky. Vždy se za velkou účetní jednotku považuje subjekt veřejného zájmu a vybraná účetní jednotka.

3.3.2 Účetní období

Kolektiv autorů (2015) je toho názoru, že se rozeznává několik druhů účetních období. Účetní jednotky mohou vést účetnictví za kalendářní rok, který začíná 1. 1. a končí 31. 12. daného roku. Nebo mohou účtovat v hospodářském roce, který začíná 1. dnem jiného měsíce

než je leden. Rozhodne-li se účetní jednotka přejít z kalendářního roku na hospodářský, musí tuto skutečnost oznámit alespoň 3 měsíce před touto plánovanou změnou.

Účetní období může trvat déle než 12 měsíců a to tehdy nastane-li situace, že účetní jednotka vznikne do 3 měsíců před koncem kalendářního roku či zanikne účetní jednotka do 3 měsíců po skončení kalendářního či hospodářského roku.

3.3.3 Účetní závěrka a její ověřování auditorem

Kolektiv autorů (2015) ve své publikaci uvádí, že účetní závěrku sestavují všechny účetní jednotky na základě údajů zjištěných z účetní uzávěrky běžného účetního období. Tvoří ji rozvaha, výkaz zisku a ztráty a příloha. Některé účetní jednotky (střední a velké účetní jednotky) navíc sestavují přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu. Účetní závěrka musí obsahovat následující informace o účetní jednotce: název, sídlo a bydliště (pokud se sídlo a bydliště liší), identifikační číslo osoby, předmět podnikání, rozvahový den (den, ke kterému se uzavírají hlavní knihy) a okamžik sestavení účetní závěrky.

Dle okamžiku sestavení se rozlišuje účetní závěrka řádná, mimořádná či mezitímní. Jestliže se účetní závěrka sestavuje v poslední den účetního období, jde o **řádnou účetní závěrku**. **Mimořádná účetní závěrka** se sestavuje ke dni předcházejícímu dni vstupu do likvidace či prohlášení konkurzu atd. Je tedy zřejmé, že se nesestavuje k poslednímu dni účetního období. Zvláštní právní předpisy mohou vyžadovat sestavení účetní závěrky v průběhu účetního období – jedná se o **mezitímní účetní závěrku**. V tomto případě se však neuzavírají účetní knihy jako v případě řádné a mimořádné účetní závěrky, ale pouze se provádí inventarizace (Bulla a kol., 2015).

Účetní závěrku mohou účetní jednotky sestavit buď v plném, nebo ve zkráceném rozsahu. **V plném rozsahu** sestavují účetní závěrku účetní jednotky, které podléhají povinnému auditu, což jsou akciové společnosti či jednotky, které musí zveřejňovat údaje z účetní závěrky a výroční zprávy. Pro ostatní účetní jednotky platí, že mohou sestavovat a předkládat účetní závěrku ve zkráceném rozsahu, ale mohou si také vybrat variantu, že účetní závěrku sestaví v plném rozsahu.

Ověřování účetní závěrky auditorem

Auditoři mohou ověřovat účetní závěrku povinně případně dobrovolně. Povinné ověření vychází ze zákona o účetnictví. Hlavním cílem je, aby nezávislá avšak kvalifikovaná osoba ověřila správnost výkazů a informací, které byly zveřejněny v účetní závěrce. Zejména zda správně zobrazují stav majetku a závazků, finanční situaci a výsledek hospodaření účetní

jednotky a také zda jsou v souladu s českými právními předpisy a mezinárodními účetními standardy.

Pokud účetní jednotka překročí za běžné a bezprostředně předcházející účetní období následující podmínky, týká se jich povinné ověření účetní závěrky auditorem. Těmito podmínkami jsou:

- celková aktiva jsou vyšší než **40 000 000 Kč**,
- roční úhrn čistého obrátu je vyšší než **80 000 000 Kč**,
- a průměrný přepočtený stav zaměstnanců je více než **50**.

V případě akciových společností, musí účetní jednotka pro povinný audit naplňovat alespoň jedno ze tří uvedených kritérií a v případě fyzických osob dvě ze tří.

Konečným prvkem celého procesu ověřování je závěrečná zpráva vyhotovená písemně auditorem. Nejdůležitější částí závěrečné zprávy je výrok auditora, jenž vyjadřuje názor auditora, zda účetní závěrka věrně zobrazuje stav majetku a závazků, výsledek hospodaření a finanční situaci dané účetní jednotky. Výrok může být v podobě výroku bez výhrad, výrok s výhradou, záporný výrok či odmítnutí výroku vydat.

Výrok bez výhrad znamená, že v účetních výkazech se mohou nacházet určité nedostatky, ale jejich významnost není tak velká, aby se auditor musel přiklonit k výroku s výhradou. Z tohoto vyplývá, že k **výroku s výhradou** se auditor přikloní v případě významného nedostatku či v případě, že auditor ne zcela souhlasí s postupy vedení podniku. Jestliže auditor dojde k závěru, že účetní výkazy jako celek nepodávají přesné informace o finanční situaci a výsledku hospodaření je v jeho pravomoci vydat **záporný výrok**. Nastane-li situace, kdy auditor nemůže ověřit účetní výkazy, měl by **odmítnout vydání výroku**.

Způsob zveřejňování účetní závěrky

Lhůta pro zveřejnění účetní závěrky ve sbírce listin u účetních jednotek, které podléhají auditu, je do **30 dnů po ověření** účetní závěrky auditorem a **schválení** příslušným orgánem. Nejpozději však do 12 měsíců od rozvahového dne zveřejňované účetní závěrky. Ostatní účetní jednotky, které se zapisují do veřejného rejstříku, musí zveřejnit účetní závěrku nejpozději do 12 měsíců od rozvahového dne zveřejňované účetní závěrky.

Účetní jednotky, které mají ověřenou účetní závěrku auditorem, zveřejňují i zprávu auditora a případně také informaci, že zveřejněné účetní záznamy nebyly schváleny.

Mikro a malé účetní jednotky nemusí zveřejňovat výkaz zisku a ztráty, pokud se jich netýká podmínka pro ověření účetní závěrky auditorem.

3.3.4 Výroční zpráva

Dle § 21 zákona o účetnictví, výroční zprávu zhotovují účetní jednotky, pro které platí, že musí mít ověřenou účetní závěrku auditorem. Cílem výroční zprávy je uceleně a komplexně informovat o vývoji výkonnosti, činnosti nebo o stávajícím postavení dané účetní jednotky.

Kromě důležitých informací, které slouží ke splnění cílů, obsahuje výroční zpráva také finanční a nefinanční informace o:

- skutečnostech, jež nastaly po rozvahovém dni a považují se za významné,
- předpokládaném vývoji činnosti účetní jednotky,
- nabytí vlastních akcií či podílů,
- aktivitách v oblastech jako jsou výzkum a vývoj, pracovněprávní vztahy či ochrana životního prostředí.

Mikro, malé a střední účetní jednotky neuvádějí výše zmíněné **nefinanční** informace. Výroční zpráva obsahuje také účetní závěrku a zprávu auditora či případně další dokumenty.

3.3.5 Zvláštnosti u účtování individuálního podnikatele

Individuální podnikatel se snaží zjednodušit si účetnictví. Jako jeden způsob zjednodušení se dá považovat **evidence zásob způsobem B**. Podstata účtování zásob způsobem B je v tom, že pořízení se účtuje přímo do nákladů. Na účtu zásob je tedy pouze počáteční stav, který byl na účet převeden po otevření účetních knih. Na konci účetního období se tento počáteční stav zúčtuje do nákladů a naopak neprodané či nespotřebované zásoby (stav se zjišťuje ze skladové evidence a inventarizace) se převedou na zpět účet zásob. Je tedy zřejmé, že během účetního období nelze zjistit aktuální stav zásob z účetnictví, a proto musí vést individuální podnikatel skladovou evidenci.

Jelikož podnikatel podléhá dani z příjmů fyzických osob, jeho **příjmy jsou rozděleny do pěti dílčích daňových základů** (ze závislé činnosti, z podnikatelské a jiné samostatné výdělečné činnosti, z kapitálového majetku, z pronájmu a ostatních příjmů). Může tedy nastat situace, že kromě příjmů z podnikatelské činnosti má podnikatel příjmy také z pronájmu nemovitostí či zaměstnání. V účetnictví, pokud ho individuální podnikatel vede, se účtuje pouze o příjmech z podnikatelské činnosti a s ní související dani z příjmů. Daň z příjmů z podnikatelské činnosti se účtuje na vrub v účtové skupině 59 – *Daně z příjmů* souvztažně s účtem 341 – *Daň z příjmů*. Podnikatel zároveň platí během účetního období zálohy na daň. Zůstatek na účtu 341 - Daň z příjmů představuje buď přeplatek, nebo nedoplatek.

Dalším specifickým příkladem je **účetování vkladů** do firmy individuálního podnikatele. Vklady do podnikání se účtují vždy přes účet 491 – *Účet individuálního podnikatele* a tento účet nahrazuje účet základního kapitálu. Zároveň se na tento účet účtují výběry pro osobní spotřebu podnikatele, pro spolupracující osoby hospodařící ve společné domácnosti, přeražení majetku do osobního užívání nebo převedení výsledku hospodaření na začátku roku. Tento účet je pasivní, ale může mít i záporný zůstatek (výběr peněz pro osobní spotřebu či ztráta). Pro zaúčtování vkladů do podnikání se používá reprodukční pořizovací cena (dále jen RPC) nebo pořizovací cena. RPC se uplatňuje u movitého majetku, který podnikatel pořídil koupí v době, která je delší než 1 rok před vložením do obchodního majetku a u nemovitého majetku, který byl pořízen podnikatelem stejným způsobem v době delší než 5 let před vložením do obchodního majetku. Pořizovací cena se u vkladů používá u movitého majetku, který byl pořízen do 1 roku před vložením do obchodního majetku a u nemovitostí, pokud byly pořízeny 5 let před vložením do obchodního majetku.

Individuální podnikatel má často **sídlo svého podnikání v místě bydliště**. Jestliže má podnikatel v rodinném domě či bytě vyhrazenou místnost pro podnikání, může si náklady, které souvisejí s vybavením kanceláře (nábytek, tiskárna, židle, atd.) uplatnit jako náklady daňově uznatelné. Toto vybavení účtuje na vrub účtu 501 – *Spotřeba materiálu*. Zahrnutí těchto nákladů nesouvisí s rozhodnutím podnikatele zahrnout byt či dům do obchodního majetku.

3.4 Daň stanovená paušální částkou

Jde o speciální možnost zjednodušeného zdaňování příjmů dle § 7a zákona o daních z příjmů. Jak tvrdí Kolektiv autorů (2015) k této možnosti se vážou přísně stanovené podmínky. Tuto možnost může využít podnikatel s příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, s příjmy ze živností a z jiného podnikání (auditoři, daňoví poradci atd.). Speciálním případem je, že se u této možnosti zahrnují do příjmů i úroky z vkladů na účtu, který slouží pouze pro podnikání. Další podmínkou je, že podnikatel podniká bez zaměstnanců a spolupracujících osob, kromě druhého z manželů, jestliže také podá žádost o stanovení daně paušální částkou. Dále roční příjmy z podnikání za bezprostředně tři předcházející zdaňovací období nesmí být vyšší než 5 000 000 Kč. Účtovat může podnikatel pouze v kalendářním roce a nesmí být společníkem sdruženým ve společnosti bez právní subjektivity. Hakalová, Pšenková (2008) uvádějí, že se jedná se o takový druh podnikání, kdy podnikatel nepodniká sám, ale na nějaký čas se sdruží s jinými fyzickými osobami na základě smlouvy o sdružení a podnikají společně.

Tato smlouva má několik náležitostí a mezi ty základní patří:

- označení smlouvy a smluvních stran,
- účel sdružení, doba vzniku a trvání evidence,
- podíl účastníků tedy rozdělení příjmů a výdajů,
- vedení evidence a jednání za sdružení,
- vypořádání majetku dojde-li k ukončení činnosti jednoho z účastníků nebo dojde-li k zániku sdružení a další údaje.

V případě, že jeden z účastníků vede účetnictví a ostatní daňovou evidenci, musí přejít ostatní účastníci také na vedení účetnictví.

3.4.1 Podání žádosti

Žádost o stanovení daně paušální částkou musí podnikatel předložit svému místně příslušnému správci daně a to do 31. 1. zdaňovacího období. V žádosti musí být uvedena předpokládaná výše příjmů včetně očekávaných příjmů z prodeje majetku, jenž byl vložen do obchodního majetku a očekávané příjmy ze zrušení zákonné rezervy. Dále uvede předpokládanou výši výdajů k těmto příjmům a zahrne zde také výši rezervy vytvořenou pro dané zdaňovací období a zůstatkovou cenu prodaného majetku, jenž lze odepisovat. Podnikatel v žádosti dále uvede předpokládané nezdánitelné části základu daně dle § 15 zákona o daních z příjmů (Kolektiv autorů, 2015).

3.4.2 Stanovení daně, splatnost a daňové přiznání

Jak uvádí Kolektiv autorů (2015) výši paušální daně určuje správce daně. Daň spočítá ve výši 15 % a to ze základu daně, který byl zjištěn dle předpokladů, které jsou uvedeny v žádosti. Poté se od vypočtené daně odečtou případné slevy na dani. Konečná daň po odečtení slev musí činit **nejméně 600 Kč** za zdaňovací období.

Daň musí být projednána správcem daně s poplatníkem a stanovena nejpozději do 15. 5. zdaňovacího období, jinak nelze daň stanovit pro toto zdaňovací období. Nastane-li situace, že poplatník se stanovenou daní nebude souhlasit, tak se daň paušální částkou nebude vyměřovat. Správce daně vyhotoví protokol o ústním jednání, který mimo jiné musí obsahovat:

- předpokládanou výši příjmů a výdajů,
- rozdíl mezi předpokládanými příjmy a výdaji (včetně případných úprav dle rozhodných skutečností),
- výši uplatněných nezdánitelných částek, slev a daně,
- na závěr zdaňovací období, za které se daň stanovuje.

Daň se nemusí týkat pouze jednoho zdaňovacího období, může být vyměřena i na více, ale maximálně na 3 zdaňovací období. Daň je splatná **nejpozději do 15. 12. běžného zdaňovacího období** (kalendářního roku).

3.4.3 Výhody a nevýhody paušální daně

Za výhodu se dá považovat to, že při uplatnění této možnosti **vede poplatník pouze jednoduchou evidenci**, a to konkrétně o výši dosahovaných příjmů, o výši pohledávek a o hmotném majetku, který využívá poplatník k výkonu své činnosti a to z důvodu zjednodušení evidence pro podnikatele. Jedná-li se o plátce daně z přidané hodnoty, musí vést navíc evidenci této daně.

Jedná se o jednoduchou metodu při stanovení základu daně. Podnikatel předem ví kolik, a kdy bude platit a v případě, že s tím nebude souhlasit, může to během projednání se správcem daně do konce května zrušit.

Za nevýhodu se dá považovat skutečnost, že podnikatel musí splňovat několik přísných kritérií a poskytovat správci daně mnoho skutečností.

Při výpočtu daně se nebere v potaz daňové zvýhodnění na dítě a termín splatnosti je dříve než při obvyklém způsobu.

4 Praktická aplikace uplatnění jednotlivých způsobů zdanění podnikající fyzické osoby

V této kapitole budou představeni různí poplatníci, u kterých bude vypočítán základ daně a daň nejvhodnější formou z hlediska odvodu daně z příjmů. Jako první bude představen mladý podnikatel, jako druhý poplatník s rodinou a posledním poplatníkem bude osoba, která má více druhů příjmů.

4.1 Představení a zdanění prvního poplatníka

První poplatník je instalatér. Vykonává tedy řemeslnou živnost, a to od roku 2013. Tento poplatník má 23 let je svobodný a nemá žádné dítě. Předmětem jeho podnikání je instalace vody, odpadu, plynu, topení a klimatizace. Jeho příjmy za rok 2015 dosahovaly částky 820 465 Kč a jeho skutečné výdaje byly ve výši 257 938 Kč. Poplatník má zaplacen 11 000 Kč za rok na životním pojištění a 13 500 má zaplacen na penzijním připojištění a tyto smlouvy jsou v souladu s podmínkami zákona o daních z příjmů pro NČZD. Níže budou znázorněny různé způsoby zdanění prvního poplatníka.

Varianta A: uplatnění skutečných příjmů a výdajů

V případě, že se první poplatník rozhodne uplatnit skutečné příjmy a výdaje, vypočítá se základ daně a daň následovně:

$$\text{dílčí základ daně dle § 7: } 820\,465 - 257\,938 = 562\,527 \text{ Kč}$$

Takto vypočítaný základ daně se může snížit o nezdánitelné části základu daně (dále jen „NČZD“), u tohoto poplatníka jde tedy konkrétně o životní pojištění a penzijní připojištění. Penzijní připojištění si může poplatník odečíst ve výši 1 500 Kč a životní pojištění v plné výši 11 000 Kč.

$$\text{základ daně snížený o NČZD: } 562\,527 - 11\,000 - 1\,500 = 550\,027 \text{ Kč}$$

Tento základ daně se musí zaokrouhlit na 100 Kč dolů, což činí 550 000 Kč, a poté se ze zaokrouhleného základu daně spočítá daň ve výši 15 %.

$$\text{daň: } 550\,000 \cdot 0,15 = 82\,500 \text{ Kč}$$

Poplatník si může z této daně odečíst slevu na poplatníka ve výši 24 840 Kč.

$$\text{daň po slevě: } 82\,500 - 24\,840 = 57\,660 \text{ Kč}$$

V případě první varianty činí výsledná **daňová povinnost 57 660 Kč**.

Varianta B: výdaje stanovené procentem z příjmů

Vzhledem k tomu, že příjmy poplatníka jsou podstatně vyšší než jeho výdaje, může poplatník využít možnosti stanovení výdajů procentem z příjmů. Jelikož vykonává řemeslnou živnost dle živnostenského zákona, může si uplatnit výdaje ve výši 80 % z příjmů. Jeho

příjmy budou činit 820 465 Kč a výdaje 656 372 Kč. Výpočet výdajů je znázorněn v následujícím vzorci:

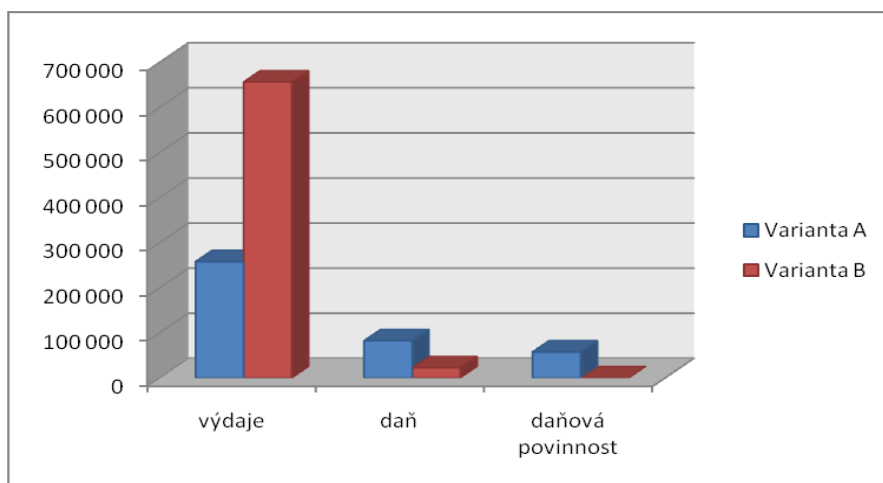
$$\text{výdaje: } 820\,465 \cdot 0,8 = 656\,372 \text{ Kč}$$

Po odečtení výdajů od příjmů bude nyní základ daně ve výši 164 093 Kč. Opět si může odečíst nezdanitelné části základu daně jako ve variantě A. Základ daně snížený o NČZD bude v tomto případě činit 151 593 Kč. Daň se vypočítá ze zaokrouhleného základu daně následovně:

$$\text{daň: } 151\,500 \cdot 0,15 = 22\,725 \text{ Kč}$$

Když si nyní poplatník odečte od daně slevu na poplatníka ve výši 24 840 Kč, vyjde mu **nulová daňová povinnost**. Na Obr. 4.1 budou srovnány vybrané položky. Na svislé ose jdou údaje v Kč a na vodorovné ose jsou položky podstatné pro srovnání.

Obr. 4.1- Srovnání obou variant u vybraných položek prvního poplatníka

Zdroj: Vlastní zpracování

Z obrázku je zřejmé, že druhá varianta, tedy uplatnění výdajů procentem z příjmů je pro poplatníka z hlediska stanovení základu daně a daně mnohem **výhodnější**. Jeho výdaje vzrostly téměř na dvojnásobek, a tudíž se snížil základ daně i daň. Jeho daňová povinnost je nulová a znamená to, že 57 660 Kč, které by měl zaplatit, kdyby uplatnil skutečné výdaje, může investovat do jiných činností. V Příloze č. 1 je uvedeno vyplněné daňové přiznání pro variantu B.

Poplatník může podat také žádost o stanovení daně paušální částkou, jelikož nemá žádné zaměstnance, má příjmy pouze dle § 7 a splňuje i ostatní podmínky. Ale vzhledem k tomu, že daň stanovená paušální částkou musí být minimálně 600 Kč, je to v porovnání s výsledkem varianty B neefektivní.

4.2 Představení a zdanění druhého poplatníka

Druhým poplatníkem je muž, který pracuje jako účetní poradce. Jeho manželka pracovala v předešlém zaměstnání za minimální mzdu. Manželé mají dvě děti, a to staršího syna (21), který studuje prezenční formou vysokou školu a malou dceru, která se narodila v únoru 2015. Poplatník daroval dětskému domovu 5 500 Kč na sociální účely a za rok 2015 má zaplacené na penzijním připojištění 15 600 Kč a na životním pojištění 10 000 Kč. Dále má zaplacené úroky na úvěru ze stavebního připojištění ve výši 4 750 Kč. Za rok 2015 dosáhl zdanitelných příjmů 745 000 Kč a daňových výdajů ve výši 325 785 Kč.

Varianta A – uplatnění skutečných příjmů a výdajů

Při výpočtu základu daně se postupuje obdobně jako u prvního poplatníka. Po odečtení výdajů od příjmů se zjistí základ daně a to konkrétně 419 215 Kč. Opět se může základ daně snížit o NČZD, v tomto případě se jedná o dar dětskému domovu ve výši 5 500 Kč, o penzijní připojištění ve výši 3 600 Kč, životní pojištění si může poplatník odečíst v plné výši 10 000 Kč a také úroky z úvěru, které činí 4 750 Kč. Po odečtení se získá základ daně snížený o NČZD, což činí 395 365 Kč. Ze zaokrouhleného základu daně se spočítá 15% daň.

$$\text{daň: } 395\,300 \cdot 0,15 = 59\,295 \text{ Kč}$$

Vzhledem k tomu, že manželka poplatníka pobírá rodičovský příspěvek, který se nezapočítává do příjmů druhého z manžela, může si uplatnit kromě slevy na poplatníka také slevu na manželku.

$$\text{daň po slevě: } 59\,445 - 24\,840 - 24\,840 = 9\,615 \text{ Kč}$$

Z výpočtu je zřejmé, že poplatníkovi vyšla podstatně nízká daňová povinnost. Od této částky je ovšem nutné ještě odečíst daňové zvýhodnění, protože na rozdíl od prvního poplatníka, tento poplatník má dvě děti. Výše daňového zvýhodnění se odvíjí od pořadí dítěte, viz Tab. 2.3 v druhé kapitole této práce. Starší syn studuje vysokou školu prezenční formou – splňuje podmínky, že jde o vyživované dítě, které žije ve společné domácnosti, a nejsou zde žádné informace o přerušení studia, může si tedy poplatník uplatnit slevu všech 12 kalendářních měsíců, tedy celkem 13 404 Kč. Mladší dcera se narodila v únoru, a proto si poplatník uplatní slevu za 11 kalendářních měsíců.

$$\text{daňové zvýhodnění na 2. dítě: } 15\,804 \div 12 \cdot 11 = 14\,487 \text{ Kč}$$

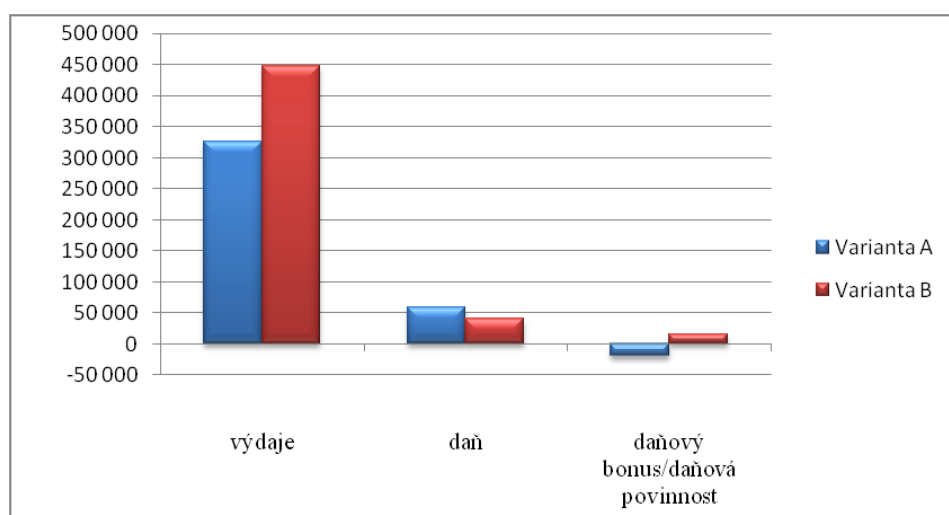
Ve výsledku má poplatník po odečtení daňového zvýhodnění na děti nárok na **daňový bonus ve výši 18 276 Kč.**

Varianta B – výdaje stanovené procentem z příjmů

Činnost účetního poradce spadá do neřemeslné živnosti dle živnostenského zákona, tudíž výše paušálních výdajů odpovídá hodnotě 60 % z příjmů. Jelikož má poplatník příjmy ve výši 745 000 Kč, jeho výdaje u této varianty činí 447 000 Kč. Celkový základ daně se rovná 298 000 Kč. Po odečtení NČZD ve stejné výši jako u varianty A, vznikne základ daně snížený o NČZD ve výši 274 150 Kč a daň činí 41 115 Kč. V případě varianty B si může poplatník uplatnit slevu pouze na poplatníka nikoli na manželku a děti. Výsledná **daňová povinnost** tedy činí **16 275 Kč**.

V následujícím Obr. 4.2 bude opět provedeno srovnání obou variant. Na svislé ose jdou údaje v Kč a na vodorovné jsou opět položky, které budou srovnány.

Obr. 4.2 - Srovnání obou variant u vybraných položek druhého poplatníka

Zdroj: *Vlastní zpracování*

Přesto, že se výdaje u této varianty B zvýšily oproti skutečným výdajům, daň se výrazně nezmění, což je zřejmé z Obr. 4.2. Poplatníkovi nevznikne daňový bonus, ale daňová povinnost, což je zapříčiněno tím, že poplatník přijde o možnost uplatnit si daňové zvýhodnění na děti a slevu na manželku, tudíž se tato varianta jeví jako méně výhodná. **Výhodnější** varianta pro stanovení základu daně a daně je **varianta A** a v Příloze č. 2 je uvedeno vyplněné daňové přiznání při uplatnění této varianty.

4.3 Představení a zdanění posledního poplatníka

Poslední poplatník je zaměstnán a jeho hrubá mzda je 310 110 Kč, pojistné činí 108 750 Kč a zaplacená záloha na daň činí 4 600 Kč. Dále má poplatník příjmy z řemeslné živnosti ve výši 478 236 Kč a výdaje ve výši 285 465 Kč, příjmy z kapitálového majetku ve výši 2 300 Kč, příjem z nájmu ve výši 400 789 Kč a výdaje ve výši 485 123 Kč, příjem z prodeje automobilu ve výši 350 000 Kč, nákup za 420 000 Kč ve vlastnictví pouze půl roku.

Manželka poplatníka pracuje a její hrubá mzda činí 10 500 Kč za měsíc. Za rok 2015 má poplatník zaplacené životní pojištění ve výši 7 800 Kč, penzijní připojištění ve výši 16 000 Kč. Manželé mají čtyři děti: nejstarší dcera (22 let) studuje na vysoké škole, je držitelkou průkazu ZTP/P, starší syn (18) ukončil studium na střední škole maturitní zkouškou v květnu a pokračuje ve studiu na vysoké škole, mladší syn (17) ukončil studium učňovskou zkouškou a poté od 1. 9. začal pracovat a v listopadu oslavil osmnácté narozeniny, nejmladší dcera má 5 let. Poplatník daroval 2x krev a má ztrátu z minulých let (třetí rok) 250 144 Kč.

Varianta A - uplatnění skutečných příjmů a výdajů

Poslední poplatník má více druhů příjmů, nejen příjmy z podnikání, čímž se tedy liší od předchozích poplatníků. Základ daně tvoří součet všech DZD § 6 - § 10. Kromě NČZD v celkové výši 15 800 Kč má tento poplatník navíc neuhrazenou ztrátu z minulých let, kterou si může odečíst maximálně do výše souhrnu dílčích základu daně.

Dále je důležité si uvědomit, že manželka poplatníka má roční příjem ve výši 126 000 Kč, tudíž si poplatník nemůže uplatnit slevu na manželku. Manželé mají 4 děti a jejich pořadí při uplatnění daňového zvýhodnění je následující: pořadí číslo 1 má nejmladší dcera (5), pořadí číslo 2 má starší syn (18) vzhledem k tomu, že se rozhodl pokračovat ve studiu, může si uplatnit poplatník slevu za celý rok. Dalším v pořadí je nejstarší dcera, protože je držitelkou průkazu ZTP/P částka se násobí dvěma. Posledním v pořadí je mladší syn (17), u kterého může poplatník použít slevu na 11 měsíců, jelikož v listopadu mu bude 18 let. Celková výše daňového zvýhodnění tedy činí 78 803 Kč.

daňové zvýhodnění na 1. dítě: 13 404 Kč

daňové zvýhodnění na 2. dítě: 15 804 Kč

daňové zvýhodnění na 3. dítě: $17\,004 \cdot 2 = 34\,008$ Kč

daňové zvýhodnění na 4. dítě: $17\,004 \div 12 \cdot 11 = 15\,587$ Kč

Postup při výpočtu základu daně je znázorněn v Tab. 4.1. Do této tabulky jsou doplněny údaje, které se týkají tohoto poplatníka.

Tab. 4.1- Zdanění posledního poplatníka – Varianta A

DZD § 7	192 771
+ DZD § 8	2 300
+ DZD § 9	- 84 334
+ DZD § 10	0
= souhrn dílčích základů nebo daňová ztráta	110 737
+ DZD § 6	418 860
= základ daně z příjmů fyzických osob	529 597
-odpočitatelné položky ZD	110 737
= ZD snížený od odpočitatelné položky ZD	418 860
- nezdanitelná část ZD	7 800, 4 000, 4 000
= ZD snížený o odpočitatelné položky ZD + NČZD	403 060
Zaokrouhlený ZD	403 000
Daň 15 %	60 450
- slevy	24 840
= daň po slevách	35 610
- daňové zvýhodnění na dítě	78 803
= daňový bonus	43 193
- záloha na daň	4 600
Přeplatek	47 793

Zdroj: zákon o daních z příjmů + vlastní zpracování

Z této tabulky vyplývá, že poplatník si nemohl odečíst celou ztrátu, ale pouze částku do výše souhrnu dílčích základů. Vzhledem k vysoké částce daňového zvýhodnění má poplatník **přeplatek ve výši 47 793 Kč**.

Varianta B - výdaje stanovené procentem z příjmů

I v tomto případě si může poplatník vybrat variantu, kde místo skutečných výdajů uplatní výdaje stanovené procentem z příjmů. V případě § 7 je výše paušálu 80 % a DZD činí 95 647 Kč a u § 9 lze využít 30 % a výše DZD je 280 552 Kč. Základ daně se z tohoto důvodů výrazně zvýší a i po odečtení ztráty a nezdanitelných částí základu daně, slev a daňového zvýhodnění vznikne sice poplatníkovi daňový bonus ve výši 28 533 Kč, ale je tedy nižší než v případě varianty A. Je tedy otázkou, co je pro poplatníka lepší. V případě varianty A dosáhl poplatník sice vyššího daňového bonusu než v případě varianty B, ale nemohl si odečíst ztrátu z podnikání v plné výši. Zbytek ztráty si může poplatník odečíst v dalším roce, pokud to pro něj bude efektivní. V následující tabulce 4.2 bude opět znázorněn postup výpočtu základu daně a daně.

Tab. 4.2 - Zdanění posledního poplatníka – Varianta B

DZD § 7	95 647
+ DZD § 8	2 300
+ DZD § 9	280 552
+ DZD § 10	0
= souhrn dílčích základů nebo daňová ztráta	378 499
+ DZD § 6	418 860
= základ daně z příjmů fyzických osob	797 359
-odpočitatelné položky ZD	250 144
= ZD snížený od odpočitatelné položky ZD	547 215
- nezdanitelná část ZD	7 800, 4 000, 4 000
= ZD snížený o odpočitatelné položky ZD + NČZD	531 415
Zaokrouhlený ZD	531 400
Daň 15 %	79 710
- slevy	24 840
= daň po slevách	54 870
- daňové zvýhodnění na dítě	78 803
= daňový bonus	23 933
- záloha na daň	4 600
přeplatek	28 533

Zdroj: zákon o daních z příjmů +vlastní zpracování

4.4 Závěrečné shrnutí

Z výše uvedených příkladů vyplývá, že volba způsobu zdanění závisí na situaci konkrétního poplatníka. V případě prvního poplatníka, který nepodniká příliš dlouho, byla volba uplatnění výdajů procentem z příjmů vhodná. Jeho příjmy byly podstatně vyšší než výdaje a to především kvůli poskytnutým kotlíkovým dotacím na výměnu kotlů, což je stěžejní činnosti daného poplatníka. Vzhledem k tomu, že uplatňoval pouze slevu na poplatníka, byla by jeho výsledná daňová povinnost vysoká.

Druhý poplatník, na rozdíl od prvního, si mohl navíc uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění na děti. Varianta uplatnění výdajů stanovených procentem z příjmů se jevila jako výhodnější, ovšem v tomto případě si nemůže poplatník slevu na manželku a děti uplatnit. Z tohoto důvodu nakonec vyšla poplatníkovi daňová povinnost, nikoliv daňový bonus jako v případě skutečných zaevidovaných výdajů.

Poslední poplatník se zcela lišil od předchozích. Nedosahoval pouze příjmů z podnikání, ale i ostatních uvedených v § 6 - § 10. Jeho daňové zvýhodnění na děti je podstatně vyšší než u druhého poplatníka, což má také vliv na konečnou výši daňového bonusu. Podstatný vliv na rozhodnutí, která varianta je výhodnější má vzniklá ztráta

z minulých let. Poplatník si tedy musí určit, co je pro něj přednější, zda vyšší daňový bonus a ponechání ztráty do dalších let nebo nižší daňový bonus.

5 Závěr

Fyzická osoba, která má v průběhu zdaňovacího období příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů, musí provést jejich zdanění. Toto zdanění může provést jiný subjekt (např. při zaměstnání), anebo sám poplatník. Pokud si toto zdanění provádí poplatník samostatně má možnost ovlivňovat základ daně a s tím spojenou výslednou daňovou povinnost.

Cílem této bakalářské práce bylo posoudit, který způsob zdanění je pro podnikající fyzickou osobu nejvhodnější a to z hlediska stanovení základu daně a výsledné daňové povinnosti. Charakterizované způsoby zdanění byly uplatněny na několika poplatnících a vždy byl na závěr vybrán vhodnější způsob. Bakalářská práce se skládá z pěti částí a z toho první kapitolu tvoří úvod a poslední závěr.

Ve druhé kapitole byly vysvětleny základní pojmy související s problematikou daně z příjmů fyzických osob a to například podnikání, předmět daně, zdaňovací období, sazba daně, daňové zvýhodnění, slevy na dani či daňové přiznání. Také v této kapitole byl naznačen postup při stanovení základu daně a daně.

Ve třetí kapitole byly charakterizovány jednotlivé možnosti zdanění a to konkrétně pomocí skutečných zaevidovaných výdajů v daňové evidenci, pomocí tzv. paušálních výdajů, pomocí zaevidovaných údajů v účetnictví či prostřednictvím stanovení paušální daně. Kromě charakteristiky a vymezení podmínek, za kterých lze konkrétní způsob využít byly uvedeny také výhody a nevýhody.

Předposlední kapitola byla věnovaná praktické aplikaci. V této aplikační části byli postupně představeni tři poplatníci, kteří se navzájem lišili druhem příjmů či slevami. Byly u nich vypočítány různé varianty zdanění a na závěr byla vždy vybrána nejvýhodnější varianta. Zhodnocení zjištěných výsledků bylo provedeno na závěr této předposlední kapitoly.

Fyzická osoba podniká na základě živnostenského či jiného oprávnění dle zvláštního zákona. Úspěšnost podnikání je dána jeho vlastními znalostmi a schopnostmi. Značnou výhodou této formy podnikání je skutečnost, že podnikatel nemusí povinně vytvářet základní kapitál a zahájení podnikatelské činnosti není tak finančně náročné jako například u obchodní společnosti. Podstatnou nevýhodou je to, že ručí za své závazky celým svým majetkem.

Z výsledků této práce vyplývá, že výše daně je závislá na upraveném základu daně a dále na konkrétní situaci poplatníka, jelikož si může od základu daně odečíst některé odčitatelné položky základu daně a slevy na dani, tudíž nezávisí pouze na výši sazby daně. Každý způsob zdanění má své výhody a nevýhody a je nutné si vybrat ten nejvhodnější právě ve vztahu k situaci konkrétního poplatníka.

Seznam použité literatury

a) Odborné publikace:

- [1] BULLA, Miroslav a kol. *MERITUM Účetnictví podnikatelů 2015*. 12. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 544 s. ISBN 978-80-7478-689-1.
- [2] DUŠEK, Jiří a Jaroslav SEDLÁČEK. *Daňová evidence podnikatelů 2015*. 12. vyd. Praha: Grada, 2015. 136 s. ISBN 978-80-247-5117-7.
- [3] HAKALOVÁ, Jana a Yveta PŠENKOVÁ. *Daňová evidence*. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2008. 104 s. ISBN 978-80-248-1798-9.
- [4] HEMMELGARN, Thomas, ed. *Taxation Trends in the European Union*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013. 316 s. ISBN 978-92-79-28852-4.
- [5] CHALUPA, Rostislav a kol. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2015*. 13. vyd. Olomouc: ANAG, 2015. 416 s. ISBN 978-80-7263-933-5.
- [6] KOLEKTIV AUTORŮ. *Daň z příjmů 2015*. 12. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 600 s. ISBN 978-80-7478-737-9.
- [7] PELC, Vladimír a Petr PELECH. *Daně z příjmů s komentářem 2015*. 15. vyd. Olomouc: ANAG, 2015. 1056 s. ISBN 978-80-7263-943-4.
- [8] VALOUCH, Petr. *Optimální zdanění fyzických osob: neplatte víc, než musíte*. 2. vyd. Praha: Grada, 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-2540-6.

b) Legislativní předpisy:

- [9] Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 33, s. 1026 - 1365. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=24084>. ISSN 1211-1244.
- [10] Zákon č. 235 ze dne 23. dubna 2004 o dani z přidané hodnoty. In: Sbírka zákonů České republiky. 2004, částka 78, s. 235 - 238. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=235/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244
- [11] Zákon č. 563 ze dne 12. prosince 1991 o účetnictví. In: Sbírka zákonů České republiky. 1991, částka 107, s. NŘ0Ñ - 2810. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2519>. ISSN 1211 - 1244.

- [12] Zákon č. 586 ze dne 20. listopadu 1992 o daních z příjmů. In: Sbírka zákonů České republiky. 1992, částka 117, s. 586 - 588. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=586/1992&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Seznam zkratk

DE	daňová evidence
deník	deník příjmů a výdajů
DIČ	daňové identifikační číslo
DPFO	daň z příjmů fyzických osob
DPH	daň z přidané hodnoty
DZD	dílčí základ daně
IČO	identifikační číslo osoby
NČZD	nezdanitelné části základu daně
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
ZD	základ daně

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 6. 5. 2016

.....
Nikola Böhmová

Seznam příloh

Příloha č. 1: *Daňové přiznání prvního poplatníka*

Příloha č. 2: *Daňové přiznání druhého poplatníka*